Орган Руського Народного Союза в Америці

В злучности сила!

СВОБОДА

SVOBODA

РІК XX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 7-ГО ПАДОЛИСТА 1912. ЧИСЛО 45. VOL. XX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, NOVEMBER 7, 1912. No 45.

ПРОТОКОЛ

з XII. Головної Конвенції Руського Народного Союза в Америці, котра відбула ся на днях 9—14 вересня 1912 р. в Wilkes Barre, Pa.

(Дальше).

По довших торгах з властителем дому, якому жертвовано 13.000 дол., і який ніяк не хотів пристати на сю ціну, згоджено ся остаточно на ціну 13.500 дол. і за сю суму куплено дім на власність Р. Н. Союза. Зроблено контракт і з початком 1911 го року дім, находячий ся під ч. 83 Grand St. перейшов на власність Р. Н. С.

За дім сей заплачено готівкою - - -	$13.500.00
потрібне перероблене і уладжене коштувало -	1.823.06
так, що разом весь дотеперішний кошт виносив	$15.323.06
Дім приносить такі доходи:	
,,Свобода'' платить рент місячно - - -	$110.00
За офіси Р. Н. С. міс. рент	30.00
дві приватні партії, мешкаючі на другім поверсі, платять ренту - -	27.00
разом отже місячно приносить дім (тепер) -	$167.00

доходу. До сеї пори отже дім приніс 2.491.81 дол. доходу.

Тепер буде се вже Вашою річию осудити, чи гол. екз. комітет, купуючи дім на власність Р. Н. Союза, поступив добре, чи зле.

Судових справ мав Р. Н. Союз пять.

Францішка Сацко виточила Р. Н. Союзови процес в скрентонськім суді о виплачене їй посмертної запомоги по мужу, в сумі $1000.00. Після статута, вона не мала ніякого права до сеї запомоги. Однак Гол. Екз. Комітет розваживши, що така судова справа принесла би Р. Н. Союзови що найменше $200.00 коштів, порішив полагодити її мирно і погодив ся з обжалувателькою, даючи їй 150 дол.

Другу судову справу виточив був Р. Н. Союзови Ілько Гавран в скрентонськім суді, жадаючи від Р. Н. Союза $450.00 з посмертної запомоги по Андрію Сметана, котру то квоту записав йому небіщик. Ілько Гавран не належав до ніяких кляс спадкоємців означених статутом, тому адвокати Ілька Гаврана, побачивши, що судовою дорогою не дібють ся від Р. Н. Союза нічого, рішили удати ся до жінки небіщика з предложенєм, щоб вона сю справу залагодила. Жінка помершого Сметани погодила ся з Гавраном і через те Р. Н. Союз нічого тут не стратив.

Анна Жак, жена члена відділу 126 Р. Н. Союза в Beaverdale, Pa. ще підчас послідної Конвенції в Cleveland, O. внесла скаргу до суду против Р. Н. Союза о $1000 00 яко запомогу по своїм мужу. Її муж відїхав був з тої місцевости, де був членом Р. Н. Союза і пропав без сліду. Жінка його говорить, що він помер. Коли-ж смертних актів не доручено Р. Н. Союзови і до нинїшного дня, то Союз не міг виплатити висше згаданої запомоги, і ся справа находить ся в клівлендськім суді ще й доси непокінчена.

Инші дві справи, о полагоду котрих Гол. Екз. Комітет Р. Н. Союза мусів удати ся до судів.

Перша з тих справ, то виплата посмертної запомоги по бл. п. Ник. Репа, від. 14, в St. Louis, Mo. Спадкоємець небіщика не належав до жадних з кляс приписаних статутом, так що сю посмертну запомогу Гол. Екз. Комітет мусів виплатити на руки суду в St. Louis, Mo., щоби суд рішив, хто єсть правним спадкоємцем до відобраня сеї запомоги, бо тільки на тій підставі Р. Н. Союз міг бути певним, що не виплатить другий раз сеї самої запомоги.

Таке саме стало ся з виплатою посмертної запомоги по бл. п. о. Николаю Стефановичу, чл. від. 53 Р. Н. Союза в Pittsburg, Pa. Ся запомога так само опинила ся в руках пітсбурського суду. Небіщик, вступаючи в члени Р. Н. Союза, записав посмертну запомогу на свого брата в старім краю, Корнила. Вмираючи, лишив тестамент, у якім те саме посмертне було призначене для брата Андрея, проживаючого тут в Америці. Наш статут не признає запису тестаментового, але брат покійного Андрій домагав ся таки через свого адвоката висше згаданої запомоги. Брат Корнило з Галичини домагав ся через австрійський консулят в Пітсбурґу сеї самої запомоги, і з тої причини Р. Н. Союз, щоби не виплачувати одної і тої самої запомоги два рази, віддав її в руки пітсбурського суду до порішеня, котрий з двох братів має право до сеї запомоги. Ся справа єще доси непокінчена.

Гол. Екз. Комітет ухвалив дві запомоги з фонду бідних, а іменно: Анні Стасишин, чл. від. 241, в Нюарк, Н. Дж. 25.00 дол.; Іванови Ябканич, чл. від. 15 Р. Н. Союза в Бофало, Н. Й. 50.00 дол. — обі на підставі просьб убожества.

Головн. Екз. Комітет ухвалив був видати сего року в часі XII-тої Гол. Конвенції Р. Н. Союза ювилейне число ,,Свободи'' з приводу 20-літнього істнованя сеї часописи. ,,Свобода'' мала вийти на 30 сторін друку. Сю ухвалу поручено виконати редакторови ,,Свободи''.

Ухвалено Головн. Екз. Комітетом приняти пропозицію о. Понятишина, котрий хотів друкувати в ,,Свободі'' історію Сполучених Держав, з додатком історії Американської Руси. О. Понятишин підняв ся написати сю працю даром, однак до днесь з тою справою до ,,Свободи'' не зголосив ся.

Порішено виконати ухвалу чікаґовського річного засіданя, т. є. зареґіструвати нашу орґанізацію в пенсильванія стейті, а се длятого, що право пенсильванійського стейту сего жадає і каже так:

,,No foreign corporation shall do business in the State without having one or more places of business and an authorized agent or agents therein on whom process may be served''.

Const. Art. XVI. § 5.

,,Within 60 days after the passage of this act all Supreme or Grand or other bodies which may be known to constitute the head of any fraternal Beneficial Society doing business within this Commonwealth as provided in the first section of this Act, shall file through its proper officers or representatives with the Insurance Commissioner a copy of their Constitution ad By Laws, and annualy any alterations, changes or amendments, whose duty it shall be to register them without charge in the Insurance Department as Fraternal Beneficial Societies, and when so registered they shall be exempt from any and all fees and taxes imposed by existing laws upon Insurance Companies reporting to the said department''.

(Дальше буде).

КОНКУРС.

Сим подає ся до відома інтересованим, що ,,Просьвітна Комісія'' при Р. Н. Союзі оповіщує конкурс на запомоги для бідних українських студентів(ок), котрі учащають до американських висших шкіл сьвітських. Петиції приймають ся на слідуючих услівях:

1). Просячий мусить бути народности русько-української.

2). Мусить учащати до висших сьвітських шкіл в Америці.

3). Мусить бути убогим.

4). Мусить бути членом Руського Народного Союза (старого).

5). Стипендію приймає яко пожичку, котру по скінченю шкіл зобовяже ся звернути Р. Н. Союзови.

6). Написати власноручно свою просьбу в руськім язиці.

7) Предложити відповідні сьвідоцтва.

Просьби належить засилати на руки предсідателя ,,Просьвітної Комісії''.

За Комітет:

Др. В. Й. Сіменович, предс.,
Е. Струтинська, секр.

РОЗМЕТ Р. Н. СОЮЗА

за місяць падолист 1912.

Член на ціле посмертне платить 1.00 дол. а на половину посмертного 61 цнт.

ДО ВІДОМОСТИ П. П. МІСЦЕВИМ ОРГАНІЗАТОРАМ І ВСІМ ЧЛЕНАМ Р. Н. СОЮЗА.

До Руського Молодечого Союза принимає ся дітий по конець грудня (Дец.) сего року ще по старій системі, а від нового року, т. є. від 1. січня 1913 наступає нова реформа в Р. М. Союзі. Діти принимати ся буде від 1 року до 16 літ житя. Вступне, що буде виносити по 25 ц. від кождого новоступаючого члена, мусить бути заслане до гол. каси Р. М. Союза. Місячна вкладка до Р. М. Союза буде виносити по 25 ц. від члена: з того до гол. каси Р. М. Союза піде 20 ц., а до каси місц. молод. відділу 5 ц. місячно. Посмертні запомоги для членів Р. М. Союза будуть такі: за дитину від 1 року до 6 літ виплатить ся в разї смерти $100.00; за дитину від 6 до 16 літ житя — $300.00.

Усї ті, що мають діти, нехай старають ся використати сю нагоду. Ніяка асекураційна компанія не дасть нікому так великої посмертної запомоги за так низькі місячні вкладки, тільки оден Р. М. Союз!

Д. Капітула, гол. предс. Р. Н. С.

ВІД ГОЛОВНОГО УРЯДУ Р. Н. С. РОЗПОРЯДЖЕНЄ.

До Впов: П. П. місцевих Урядників і Членів Р. Н. Союза в Америці.

Всї зміни адрес поодиноких членів, які до тепер були присилані до ,,Свободи'', мають пп. місцеві секретарі поодиноких відділів Р. Н. Союза, почавши з днем 1-го падолиста (нов.) 1912 р. виписувати кождого місяця точно на відповіднім друку, що називає ся ,,Місячний виказ для експедиції ,,Свободи'' до Гол. Уряду Р. Н. Союза'' і засилати кождого місяця враз з розметом і иншими паперами до Головного Уряду Р. Н. Союза. Всякі письма: чи то зміни адрес, чи инші справи поодиноких членів, котрі удавати ся будуть до ,,Свободи'' приватно, а не через місцевий Уряд відділу, не будуть принимані анї полагоджувані. Кождий член, що має якунебудь справу до експедиції ,,Свободи'', має віднести ся з нею до місцевого Уряду свого відділу, а місцевий Уряд сю справу залагодить з Головним Урядом Р. Н. Союза за посередництвом бляннету ,,Місячний виказ для експедиції ,,Свободи''.

Рівнож від 1-го падолиста 1912 р. пп. місцеві секретарі мають уживати нових друків до ,,Зміни посмертного'', після § 178 статута Р. Н. Союза. Старих друків не можна більше уживати.

Мих. Угорчак,
гол. рекорд. секр. Р. Н. Союза.

ВІЧА
в справі „Рідної Школи“.

Shamokin, Pa.

Дня 13. жовтня с. р., зараз по Службі Божій, на зазив Впр. о. совітника Ів. Констанкевича, всї люди зійшлись до шкільної галї, де мало відбути ся заповіджене віче.

Місцевий парох, о. Ів. Констанкевич, пояснивши коротко цїль сего віча, і представивши зібраним дорогого гостя, п. Семена Демидчука, яко представителя краєвих товариств, поликав на предсїдателя сего віча п. Матвія Олесневича. Сей коротками словами отворив віче, даючи голос п. Демидчукови.

В цїлогодинній красноречивій своїй бесїдї представив п. Демидчук численно зібраному народови найважнїйші та найбільше пекучі справи рідного краю. Згадуючи про сороклїтну дїяльність нашого найвизначнїйшого і найбільшого сучасного письменника й поета, д-ра Івана Франка, прочитав п. прелеґент прольоґ (вступ) з найгарнїйшої його поеми „Мойсей“, вказуючи на се, що так як Мойсей визволив свій нарід з єгипетської неволї, так і др. Ів. Франко через свою сороклїтну просьвітну працю старав ся визволити свій руський нарід з неволї темноти.

Дальше говорив п. Демидчук про справу українського унїверситету; про „Рідну Школу“ в Галичинї, та про її вагу і задачу, яку вона сповняє і має сповняти в будучинї так в старім краю як і тут в Америцї; про краєві товариства, як „Січи“ і „Соколи“, про їх важне значінє яко народну силу фізичну, та яку ролю вони можуть відограти в будучинї; про наших послів у віденьскім парламентї; про обструкцію руських соймових послів та про їх витревалість в справі виборчої реформи до сойму (у тім місци залунали численні оплески на честь наших послів); про економічні інституції в Галичинї, як „Сільський Господар“, парцеляційне товариство „Земля“, „Руський Земельний Банк Гіпотечний“ у Львові, „Руська Щадниця“ в Перемишли, „Союзний Базар“ та „Український Город“ у Львові.

Нарід з великим одушевленєм та цїкавостю вислухав цїлої тої гарної промови і довідав ся з неї, як то наші брати в ріднім краю борять ся зі своїми відвічними ворогами о свої права, о свої рідні школи і о лїпший бит, та як то вони по тяжких трудах, борбах і неустанній працї здобувають собі помалу але систематично, належні їм від давна права.

На закінченє нарід відсьпівав (повставши з місць) руські народні гимни, а відтак на зазив свого пароха зложив більшими й меншими датками досить поважну суму, бо около $30.00 на „Рідну Школу“. З давнїйшої збірки на сю саму цїль має Комітет до $20.00, отже разом близько $50.00. Сї гроші вишле ся небавом до Львова на фонд „Рідної Школи“.

З усего того видко, що у нас удало ся віче як не мож краще, а то тому, бо наші шамокінські Русини тримають ся в народних справах разом і суть Русинами сьвідомими в цїлім того слова значінню. Тому нехай буде честь їм!

Филип Тимкевич.

Syracuse, N. Y.

Дня 17. жовтня б. р. загостив до нас наш дорогий земляк, п. С. Демидчук, відпоручник галицьких українських товариств.

Сердечний привіт зробила дорогочитальнею „Просьвіти“. Около пів до осьмої вечером виступила „Січ“ зі своєї галї; одні січовики в уніформах, другі в відзнаках, і січовички-дївчата уставились на улици в чету і так очікували дорогого гостя.

Коли п. Демидчук надійшов в товаристві січового писаря, п. Н. Крука, старшина „Січи“ привитала його, на що п. Демидчук відповів сердечно, стиснувши притім руку кождому членови і кождій членкинї. Після того рушили всї походом до галї, де мало відбути ся віче.

Коли „Січ“ появила ся на гали, залунала грімко весела і милозвучна пісня „Гей там на горі січ іде“. По укінченю сеї пісні п. Демидчук висловив членам гарну подяку за те, що лучать ся під січовий прапор. Відтак слїдували короткі патріотичні промови на тему визволення України з довголїтних кайданів. На памятку сеї торжественної хвилї припняв писар „Січи“ дорогому землякови січову відзнаку в народних красках. Сей акт приняли вічевики грімкими оплесками.

Коли на гали настала тишина, забрав слово місцевий парох, о. О. Пристай. Він пояснив значінє скликаного віча, представив присутним п. Демидчука, яко делеґата від галицьких українських товариств і візвав зібраних вибрати президію віча.

По виборі президії, до котрої увійшов п. Н. Парибус як предсїдатель і п. Н. Крук як секретар, розпочав свій реферат п. Демидчук. Він говорив про наш нарід і про його гнобителів, що напосїли ся нас знищити. Вічевики слухали з великою увагою талановитого бесїдника, а по скінченій промові нагородили шан. референта гучними оплесками. Щоби дати вираз солїдарности і співчутя дорогим нашим землякам в старім краю, почало двох січовиків збирати жертви на „Рідну Школу“ в Галичинї. Народ давав з охотою, бо тутешні Русини-Українцї не жалують бренькнути доляром на народну цїль, хочби і кілька разів в роцї. Зібрано близько 65 долярів.

При кінци віча відсьпівав хор читальнї під управою п. Стефана Вульчина наші народні гимни: „Ще не вмерла“ і „Не пора“.

По вічу удала ся „Січ“ до своєї галї, де містить ся читальня. Разом з „Січию“ зайшов туди і п. Демидчук. Читальняна галя нагадує кождому старий рідний край: на середині обширної комнати видніє на синьо-жовтім полотні напис: „Боже, Україну спаси“; по стїнах висять портрети найкрасших синів Руси-України, а іменно: Котляревський, Шевченко, Шашкевич, Коцко, Січинський, Хмельницький, Ґонта і Залїзняк.

У тій народній хатї відсьпівано многолїтствія п. Демидчукови і всьому русько-українському народови, а після того предсїдатель „Січи“ подякував дорогому Гостеви за ласкаві відвідини і передав в його руки привіт галицьким українським Товариствам, а з окрема січово-сокільській орґанїзації. У тім привітї заохочує голова сиракюзької „Січи“ в імени цїлого нашого Товариства всїх наших галицьких братів, щоб вони не упадали духом в борбі за права українського народа, та щоб не забували, що і у нас, американських Українцїв, грає кров козацька! Ми не забудемо нїколи за старий край і підопремо своїх рідних братів в їх сьвятій боротьбі. Ми будемо служити вірно нашій спільній Матери, Руси-Україні!

Пан Демидчук, дякуючи за сей щирий привіт, пожелав гарного розвою нашому народови і нашій „Січи“, та запросив нас на січово-сокільде ся в 1914 р. в честь столїтних уродин нашого кобзаря, Т. Шевченка.

Варто тут ще одно добре дїло згадати. Наші товариші (також Українцї) з Fulton, N. Y. забажали причинити ся якимсь датком на фонд „Рідної Школи“ і в тій цїли старшина тамошної „Січи“ доручила нашому Комітетови $9.25; з того 5. дол. жертвувала сама „Запорожська Січ“, а решту зібрано добровільними датками. Честь їм за се і слава!

Присутний

ДОПИСИ.

З Providence, R. I.

Дня 5. жовтня с. р. відбула ся в нашій місцевости дуже гарна забава, до котрої причинили ся найбільше Хв. Тов. „Запорожська Січ“ з Вунсокет і Хв. Братство сьв. Стефана з Кромптон. Оба сї славні Товариства не жалували свого труду і прибули до нас на наш баль, хоч дорога не близька. Вони привитали нас такими хорошими піснями, що й чужі люди не могли налюбувати сяними. В імени нашого місцевого Братства князя Данила, від. 73 Р. Н. С., почуваю ся до милого обовязку подякувати на сім місци обом згаданим Товариствам за їх щирість до своїх провіденських сусїдів і за ласкаву участь в нашій забаві. Честь Вам, дорогі Родимцї, і сердечне спасибіг!

Дякуючи щиро нашим сусїдам, не можу повздержати ся, щоб рівночасно не сказати тут хоч пару слів на адресу наших місцевих Русинів. Братя дорогі! Жаль серце стискає, коли бачить ся, як Ви, мов ті раки, розлазите ся попід чужі плоти, а [illegible]те ся своєї рідної хати. По чужих, навіть ворожих нам орґанїзаціях, Вас повно, а до Р. Н. Союза, який служить руському народови, Ви не хочете належати. Чому воно так? Чому Ви ходите з камінями попід вікна тої галї, де відбуває ся примірна забава членів Р. Н. Союза? Чому Ви, Братя, носите один камінь в руцї, а другий у грудях?... Схаменїть ся і не зневажайте рідної Матери, бо Бог довго терпеливий, але і справедливий!

Андрій Сидор,
предс. від. 73. Р. Н. С.

З Syracuse, N. Y.

Дня 13. жовтня с. р. відбули ся в нашій місцевости надзвичайні збори укр. Тов. „Зап. Січ“ і читальнї „Просьвіти“. На порядку дневнім була справа заповідженого віча, на якім головним референтом мав бути п. С. Демидчук, відпоручник українських товариств в Галичинї.

З нагоди сих зборів ухвалило Тов. „Січ“ жертвувати з своєї каси $15.00 на „Рідну Школу“ в Галичинї, а читальня „Просьвіти“ $5.00 на дар для Товариства „Просьвіта“ у Львові.

Оба згадані Товариства в Сиракюз поставили собі за цїль служити вірно та щиро своїй любій вітчинї, Руси-Україні. Честь Вам за те, славні Січовики і Січовички! Ви показали, що не словами, а дїлами, встане Україна.

Син України.

З Newark, N. J.

Подвиги гайдаманів-соціялістів в Нюарку, Н. Дж.

Між Українцями в Нюарку є горсточка людий, що належуть до всяких партій, та кричать, що вони великі патріоти! Поза ними нїхто нич не робить і нїхто нич не розуміє, тілько вони одні... І в тім не булоб нич злого, єсли б той їх „патріотизм“ не доказаний дїлами. Крику, стуку і пустих слів у них богато, але до роботи не возьме ся жаден. Вони не тілько не зроблять самі нічого, але ще кидають колоди під ноги тим, котрі справдї хотять щось робити. Колиж нароблять того „патріотизму“ тілько, що аж переливає ся через верх, тогди тихесенько, без гомону, збирають в ночи свої манатки і дають драпака до иншої місцевости, щоб там ширити ту саму просьвіту.

Наведу тут один правдивий факт за одного такого славного „патріота“ і проводиря гайдамацького товариства „Київ“. На імя йому Володимир Ґіба. Він проживав у мене через один рік на станції (борті). Позаяк до роботи був дуже легонький, то з грішми не часто сходив ся. За харчоване не платив, та ще й позичав у мене нераз готові гроші; а що поверховно був добрий патріот, то я не жалував тому чоловікови нічого, і заратовував його, чим було можна. Послїдними часами його довг виносив 25 дол., що він менї обіцяв як найскорше віддати.

Одного вечера приходжу з роботи домів, а мого „бордінґера“ нема! Забрав свої манатки і щез мов камфора... Хоть невеликі то гроші $25.00, але для мене, бідного робітника, та ще в такім скрутнім положеню, в якім я тепер находжу ся, се велика сума, бо через те моя родина загрожена на довший час голодівкою. Моя жена хорує вже більше як рік і гроші, які я зароблю в фабрицї, йдуть на докторів і на прожиток, так, що менї покладного гроша нїколи не позіставало на чорну годину. В той час, коли той мій „бурдинґош“ утїк, фабрика, у котрій я працював, стала, і я був полишений без працї та без цента так, що не мав защо одного дня кормити свою родину та лїчити свою хору жену, яка все ще лежить хора. Товариші Ґіби, довідавшись про се (а може вони знали наперед), почали тїшитись та похваляти, що добре зробив, що утїк та натягнув Ткача! Вони тому так тїшуть ся з мого горя, що я не належу до їх товариства, а тілько до „Українського Бояна — як вони кажуть: під реверенду.

Ну, та ви, братцї, як таку просьвіту і такий „соціялізм“ будете ширити дальше, то я вам можу сьміло поґратуловати і пожелати доброго успіху, бо в короткім часї прийде до того, що вас люди пізнають і будуть тримати ся на осторозї.

Відзиваюсь отже до Вас, читачі „Свободи“, а найбільше до Українців в Нюарк, щоб Ви стерегли ся гайдамацьких просьвітителів, а як котрий покажесь у Вашій хатї, то гонїть, щоб Вам хати не заразив! Хто з Вас почув би коли таке чесне імя, як Володимир Ґіба, то беріть відразу мітлу, або який добрий костур і женїть на сто вітрів, бо за його милі слова треба дорого заплатити!...

На сей раз вистарчить, а коли буде треба, то всї „здєлки“ наших гайдамаків, яких знайде ся цїла купка, виведу на сьвітло дення.

Іван Ткач,
член Тов. „Бояна“ і аматорського кружка в Нюарк, Н. Дж.

ка. Чимало було у нього гріхів на души. Він показував Татарам дорогу на Вкраїну, крав козацьких коний, хлопців та дівчат, де трапило ся, і перепродував Татарам. Тепер наткнув ся він на козаків так нежданно, що нікуди було втікати. Непремінно зловлять на аркан або убють з рушниці; а так, то може ще вибрехати ся. На Україні не був вже кілька років, змінив ся з лиця, і певно його ніхто не пізнає.

Він здіймив шапку і став вигукувати:

— Пугу, пугу!

То була ватага Недолї.

Харциз приїхав до нього.

— Братїки, козаки! Слава Богу, що я з вами стрінув ся...

— Ти з відкіля?

— Я з татарської неволї втік. Пять літ мене поганцї мучили, та вдалось менї на татарському краденому кони втечи. Десять днів степом їхав та хиба сирою рибою живив ся, бо і кресива у мене не має, щоб огонь розвести. Дайте, братцї, щонебудь їсти...

— Ну, ладно — каже Недоля — будь нашим гостем. Дайте йому щонебудь їсти.

Козаки подали йому кілька сухарів та сушеної риби. Він не злазячи з коня, заїдав, аж

D260

— Чому ти нам не сказав сього? Ми були б одбили...

— Може я колись з ним стріну ся... Як він зве ся?

— Ми його звемо Карим.

— А чи у вас Татарів спродають теж?

— Нї, не можна людий своєї віри продавати; за се велика кара.

— Ось бачите, а він свою віру спродав...

— Він не має віри. Ми знаємо його. Він з нами торгує.

— „Такі то і ви" подумав Павлусь, „що зі злодїями крамарюєте!"

Павлусь побоював ся, що його теж продадуть в Криму на базарі, і спитав раз проте Татарина.

— Добрих хлопцїв нїхто не продає, а держить собі.

Павлусь не хотїв з сими купцями розставати ся. Він гадав, що зними їздити-ме по цїлому Криму та так і сестру відшукає.

Дорога до Криму тревала дуже довго. Навантажені арби волоклись поволи, а вже кожда переправа чераз ріку була дуже тяжка. За той час Павлусь підучив ся татарської мови настілько, що розумів, коли до нього заговорили, і знав дещо відповісти.

єще не бачив. Ходило туди много людий. Доси здавало ся Павлусеви, що Татари то найчорнїйші люди на сьвітї. Тепер побачив губатих чорномазів з Африки, що звивались як чортяки. Їх Павлусь найбільше бояв ся.

Сулеймам приїхав на своїй арбі, де і Павлусь сидів, під сам рундук дому. Звідси появиходила служба і стала низько кланяти ся Сулеймманови. На стрічу батькови вийшов його син Мустафа, що в неприсутности батька завідував його цїлим майном.

Коли звитали ся, спитав Мустафа батька, показуючи на Павлуся:

— Хто се?

— Сього хлопця привожу тобі на гостинця, я хого купив. Поклонись новому твому панови — сказав Сулейман до Павлуся: — — Будь слухняний як і доси, а буде тобі добре.

Павлусь здіймив шапку і вклонив ся по свойому.

Мустафа сказав щось якомусь Татаринови, сей взяв Павлуся за руку і повів між челядь.

Челядь мешкала на долинї. Горниця була призначена для панів.

Павлусь аж тепер покмітив, що всї вікна

— А ти?

— Я втїк на татарськім кони та по дорозї козаків здибав. Вони відтак розгромили Татар і богато наших Спасівчан освободили.

— Далеко звідсїля?

— Мабуть далеко. Десь над рікою Самарою, коли знаєте...

— Дядьку! — сказав по хвили.

— А чого?

— Ви чоловік бувалий, поможіть менї, будь ласка, сестру однайти, визволити. Велику заслугу у Бога мати-мете; до того я вам ще гарненько заплачу...

— А в тебе є гроші?

— Є, далебі: і червінцї і таляри. Усе те буде ваше, коли Ганя буде вольна...

Харциз усьміхнув ся злобно:

— Ну, заспокій ся, побачимо... — За гроші більше не питав. Він знав, де вони сховані.

Павлусь справдї успокоїв ся. Хоч як харциз йому не подобав ся, він собі міркував, що за гроші усе зробить. Тож то зрадїє, як сестру викупить і освободить та привезе до дому! Харциз відгадав думку хлопця і був певний, що йому не втече, а буде його держати ся як репях.

старого батька і обрабував... ти тямиш? Ми приняли тебе в хату як свого, а ти зрадив...

Козаки дивились на сю сцену. Хто розумів татарську мову, почував страх, наче двох чортів побачив.

Карий сидів на земли, дрожав тїлом і не міг очий відвернути від Татарина, що стояв над ним, нахиливши ся, з ножем в руцї, та впялив в нього свої чорні блискучі очи.

— Яку-ж тобі смерть зробити, мій побратиме? Ну, не бійсь! Легенько тебе візьму, по знакомству тебе візьму у свої руки, як мати бере дитину. А може сам собі вибереш? Як тобі любо... Ти мистець вигадувати муки... За тебе одного я козакам служити-му вірно до смерти, ось що... Але ти, небоже, у пеклї чортам розказувати будеш, з якою пошаною побратим Гусейн виправляв тебе на той сьвіт...

Татарин рванув Карого за волосе і повернув спиною до себе. Відтак розрізав на плечах кожушину і сорочку.

Карий не пробував боронитись; він сидів на земли неворухливий мов колода.

Татарин різнув два рази по плечах, а відтак шарпнув з гори на долину і видер довгий кусок шкіри.

Карий здрігнув ся, не вимовивши слова. І Татарин нічого не говорив, лише муркотїв саме так, як кіт, коли держить в зубах миш.

Відтак став здирати шкуру з плечий, оден пас за другим. Тепер перевернув Карого горі лицем, прикляк йому на груди колїном, отворив на силу колодкою ножа рота, витягнув язик і відрізав та відкинув на бік мов кусок мяса.

Татарин виглядав страшно. З окрівавленими руками, з затисненими зубами він порав ся біля Карого, начеб оправляв барана. Тепер піднїс ся трохи і різнув ножем по животї, аж тельбухи вийшли.

Козаки відвернули ся. Вони не могли на таке варварство дивити ся.

Карий стогнав мов недорізаний віл.

— Досить! — гримнув Недоля: — відрубай голову тай годі, не муч його!

Татарин поглянув на Недолю, начеб він йому хотїв одняти найбільше добро. Але годї було спирати ся з сотником. Він махнув ножем і відрізав голову.

Козаки стали розходити ся з відразою.

— Добре, певно! — говорив Татарин: — Коли станеш муслемом, то і вольним станеш; а потому можеш до великої почести у нас дійти... ти гарний хлопець. Неоден з ваших був у нас великим везиром у падишаха в Царгородї...

— А що се падишах?

— Не знаєш? То цар турецький, дуже великий пан; знаєш: цар, одним словом...

— Того не знаю. У нас на Вкраїні нема царів... а є гетьман, а на Сїчи кошовий атаман...

— То ще більший. Вашого гетьмана можуть скинути, а вибрати другого. У нас не так. У нас, хто вродить ся падишахом чи ханом, то вже й до смерти ним буде...

— А скілько ви за мене заплатили тій собацї? — питає иншим разом Татарина.

— Двацять золотих.

— Ов, то мало! — каже Павлусь, сьміючись.

— А ти варта більше?

— Я би був вам дав за себе в десятеро тільки.

— Хибаж у тебе є гроші?

— Тепер нема, а були в сїдлї; той собака харциз забрав враз з конем.

тріщало. Йому стали козаки пильно приглядатись. Особливо Непорадний оглядав його на всї боки.

— Добрий у тебе кінь, небоже; звідкіля ти його узяв? — питає Непорадний.

— Татаринови вкрав, прости Боже гріха каже харциз, усьміхаючись.

— Пане сотнику — каже Непорадний, — він бреше; сього коня я знаю; се той, що хлопець на ньому втїк, і сїдло те саме.

Харциз поблід.

— Про якого хлопця — каже — ви говорите? Я нїчого не знаю.

— Ось зараз будеш знати, чортів сину — крикнув Непорадний і вмить закинув йому петлю на голову.

Харциз став оборонятись, та відразу кинулось на нього кількох козаків. Його стягнули з коня і звязали.

— А дивіть, хлопцї — каже оден — далебі, і Петрові пістолї має.

— Признавай ся, душегубе, де ти хлопця дів? — гримнув Недоля.

Харциз мовчав. Козаки обступили його кругом і оглядали.

— Хлопцї, нам ночувати пора. Розпалїть

Коло полудня натрапили на невеличку ватагу татарських купців, що вертали з Києва в Крим.

Було їх не більше, як двацять люда. Вони сиділи то на конях, то на татарських арбах, навантажених усяким крамом. Волікли ся поволи. Вони зараз спостерегли харциза і пристанули.

Харциз віхавши між них, став щось по татарськи розповідати, показуючи на Павлуся. Його взяли Татари з коня і стали оглядати. Мацали за руки і ноги, повертали його голову і дивились в зуби, достоту так, як роблять купці зі скотом на базарі. У Павлуся зродилось лихе прочутя. Він догадував ся, що харциз продає його Татарам.

Впевнив ся у своїм прочутю, коли Татарин виймив гаманець з грішми і став їх лічити на руку харциза, що не злазив з коня. Він сховав гроші з кашеню і, заговоривши ще кілька слів, завернув коня і подав ся в степ.

— Дядьку, дядечку, чого мене лишаєте? — голосив Павлусь; він хотів за ним бічи.

Харциз оглянув ся і каже:

— Глядай, дурню, сестри; вони тобі дорогу покажуть.

Павлуся придержав Татарин за руку:

— Не втікала, бо звязала тебе на мотузок; твій тато спродала тебе мені...

— Який він мені у чорта тато! — плакав сердито Павлусь, а на здогін харцизови гукнув:

— Продав ти мене, Юдо; Бог тебе певно покарає!

Павлусь присів на траві і став сращенно плакати.

Харциз був дуже вдоволений. Добув без труду коня, сідло з червінцями, та ще за хлопця гроші взяв. Тепер поїде денебудь у город і загуляє, загуляє, аж чортам стане завдро. Він став співати, аж луна по степу пішла.

Він такий занятий був собою та тим, як він загуляє, що не зважав ні на що. Кілька разів з радощів потягнув коня нагайкою і їхав так до вечера. Був голодний як вовк, у нього не було нічого. Коби так денебудь поживити ся...

Аж нараз побачив ватагу козаків, що надїхали з противного боку. З ними не конче радо хотів харциз стрінути ся, аби часом не трапити якого знакомого. Про нього недобра слава ходила на Україні. Його знали як потурнака, харциза, що зарізав би рідного бать-

огонь, а відтак припечи його залізом, поки не скаже правди.

До харциза приблизив ся і Татарин, що тепер пристав до козаків.

Він заговорив до нього кілька слів по татарськи.

Харциз мовчав.

— Я його знаю — каже Татарин до сотника: — Він потурнак, Татарам служить, людий продає. Його звуть Карим.

Харциз побліг ще більше, тепер йому амінь.

— Егеж, се той Карий! Його діла Задніпрянщина знає; жінки дітий нам лякають... Ось ги, небоже, знав, де захорони шукати!...

— Чи ти скажеш вже раз, де ти хлопця запропастив? — питає Недоля:

— Я з тебе шкуру зняти прикажу.

— Я продав його Татарам крамарям.

— Панове молодці, в сідлі ще є заховані гроші, так як були.

— Панове товариші — питає Недоля, — зробимо над сим безбожником суд. Він відрік ся Христа, пристав до нашого найтяжшого ворога, враджував братів своїх, продавав християнських дітий поганцям; що йому за се зробити?

— Смерть! — гукали козаки. Вони готові були кинутись на нього і розірвати в шматки.

— Смерть то за мало — каже Недоля, — за те його або кіньми розірвати або на паль вбити.

— Шкода коний поганити таким псом — каже оден козак.

— А паля відкіля візьмемо?

— Чуєш, Гусейне — каже Недоля до Татарина, — візьми ти його і роби з ним, як знаєш; будь йому катом.

Татарин дуже зрадів, аж показав білі зуби.

— Я з ним маю давні діла — каже до Недолі.

— Бери його.

Татарин виймив ножа і наближив ся до Карого. Той задріжав і видивив ся наляканими до смерти очима на свого ката. Татарин дивив ся у вічи Карому, та від того погляду Карому кров стинала ся в жилах.

Карий нагадав собі щось дуже страшного, наче чоловіка з того сьвіта побачив.

— Пізнаєш мене? — цідив слово за словом Татарин: — Я Гусейн, син Мустафи... Тямиш? Ти клав ся бути мені побратимом, на шаблю присягав... а відтак... ти зарізав

Татарин взяв Карого за ногу і поволік у степ.

Проклін Павлуся здійснив ся.

VII.

Павлусь виплакавшись, заспокоїв ся. Він сидів на татарській арбі, підогнувши коліна під бороду і замислив ся, що йому тепер робити.

Татарин підсунув йому кусок паланиці і кухоль молока.

Павлусь був страх голодний. Він з'їв паланицю і випив молоко, не знаючи, що воно було від кобили.

„Може воно так і ліпше", подумав Павлусь, „що я між Татар попав ся. Вони мене завезуть у Крим, то може і сестру легше однайду".

— А куди ви їдете, люди добрі? — осьмілив ся спитати.

— Ми їдемо в Крим, і ти їдеш з нами; як будеш добрий, то і тобі буде добре.

Ті Татари видались Павлусеви якимись добрячими людьми, не такі, як ті, що Спасів-

ку грабили. То були крамарі, такі самі, як ті, що нераз у Спасівку заходили.

Хлопець повеселійшав і став Татар цікаво розпитувати про усе. Він їм подобав ся. Через кілька днів він освоїв ся з таким житєм. Помагав Татарам у всьому і вчив ся запопадливо татарської мови. Він був понятливий, і Татари не могли надивувати ся йому. Другі бранці були якісь дикі, заєдно плакали: а Павлусь, вивчивши татарські слова, послугував ся ними в розмові задля вправи.

— Ти від нас не втечеш? — питає його раз найстарший Татарин з сивою бородою.

— А куди мені втікати? Без коня, без збруї? Мені між вами добре. Я і не знав, що між вами такі добрі люди бувають...

— Ми купці. Ти остань між нами, нашу віру прийми.

— Я ще не знаю, яка ваша віра. А хибаж між вами хрещених нема?

— Нема. Ти мусиш вирчи ся хреста, плюнути на него.

Павлусь плюнув би Татаринови в очи за таку зневагу християнської віри.

— Я перше хочу вивчити ся вашої мови, а се опісля...

Хлопець показував ся до всього охочий і щирий і сповняв усі роботи справно.

Татари були з нього раді і були певні, що він збісурманить ся. Хлопець був супроти них наївний, розказував їм просто, о що його питали. Він розказав їм, як Татари зруйнували Спасівку, як він втікав та як відтак козаки розгромили Татар. Одного лише не сказав і се заховав собі на дні душі, що він їде в Крим на те, щоби ратувати сестру з полону. Колиб не те, він вже давно був би втік, не надумуючись, бо мав до сього богато нагод.

Татарів навіть се дивувало, коли раз стрінули в степу чумацьку валку. Павлусь розмовляв з чумаками, але не просив, щоби його викупили та взяли до дому. В часі дороги Павлусь пильно придивляв ся, куди їхали. Старав ся затямити кожду річку, кождий брід і все те, по чім сю дорогу можна би пізнати.

Так заїхали аж до Перекопу. Павлусь побачив уперве море, і у нього сильнійше забило серце.

Тепер зачинала ся Татарщина. Зараз за Перекопом побачив перші татарські аули. Які-ж вони були несхожі на вкраїнські села. Чужина аж била у вічи. Павлусеви тепер стало лячно. Поки ще бачив степ, йому зда-

вало ся, що він дома. Тепер ні сліду по Україні. Його опустила звичайна відвага і він трохи не заплакав.

Переїхали кілька аулів. Ватага і тут тягла ся поволи. Татари виходили і придивляли ся їм, а дехто розпитував за своїх знакомих, що пішли загоном по Вкраїні.

Та купці не знали, що на те сказати; вони ні з ким не бачили ся.

Наконець станули в селі Коджамбаку, де була їх оселя.

Сулейман-ефенді, той старий з сивою бородою, що купив Павлуся, був дуже богатим купцем татарським. Він вів широку торговлю між Царгородом та усіми надморськими містами а Україною. Свої головні склади мав саме в Коджамбаку. Длятого його оселя виглядала як мале місточко. Стояли тут рядком доми камяні звичайні і на поверх, були шопи на вози і коні, склади з крамом, а при однім боці стояв великий поверховий дім, де мешкав сам Сулейман. Той дім припирав до великого огорода. Усі ті будівлі разом були оточені густим частоколом, а в ньому було двоє воріт напротив себе.

Коли Павлусь віхав на той майдан, то йому аж голова закружляла. Такого дива він

КАЛЄНДАР.

ПАДОЛИСТ.

[illegible]	Дні	Руські сьвята
7	Четвер	Маркіяна
8	Пятн.	Димитрія Вел.
9	Субота	Нестора муч.
10	Неділя	† Параскеви
11	Понед.	Анастазії
12	Вівтор.	Зиновія і Зин.
13	Середа	Стахія, Нарк.

НОВИНКИ.

Смерть віцепрезидента Злучених Держав. Дня 30. жовтня с. р., о год. 9.42 вечер, помер в своїм родиннім місті Ютіка (Utica), Н. Й. теперішний заступник президента Зл. Держав, Джемс Скулкрафт Шерман (James Schoolcraft Sherman). Покійний уродив ся 24. жовтня 1855 р. Публичні школи скінчив в Ютіка, а студії університетські в „Hamilton College". Адвокатом зістав в р. 1880. Хоч його батько був демократом, то він пристав відразу до партії републиканської і займав ся живо політикою. В 1883 р. зістав головою повіту Онейда, а в рік пізнійше вибрано його майором (посадником) Ютіки. До Конґресу зістав вибраний в р. 1887, а віцепрезидентом вийшов враз з президентом Тафтом в р. 1908. Для свого родинного міста і для цілої своєї вітчини поклав великі заслуги, тож був загально люблений і шанований. Приятелі Шермана кликали його „Джімом". а публиці був знаний під прозвищем „Сонни Джім" або „Долар Джім".. На здоровлю почав занепадати від 21. серпня с. р., коли то зістав повідомлений про свою номінацію на віцепрезидента. Домашний лікар велів йому стримати ся від всяких політичних церемоній, але Шерман не послухав докторської поради і виголосив до публики півгодинну промову. В два дни опісля розхорів ся і з малими перервами мусів лежати в ліжку, аж доки смерть не підкосила його житя. Осиротив жінку Кері, з дому Бабкак (роджену в Іст Орендж, Н. Дж.) і трох жонатих синів, замешкалих в Ютіка.

Засуд Бекера. Відомий нашим читачам Карло Бекер, поручник нюйорської поліції, що знюхав ся з місцевими шулєрами і спричинив убійство Розенталя, зістав в ночи з 25 на 26 жовтня с. р. засуджений о доконанє злочину першої степени, що після обовязуючого права рівнаєть ся карі смерти. Лава присяжних судіїв радила над сим присудом повних 10 годин. По упливі того часу усї 12 судіїв увійшли з осібної судової компати до салї розправ і тут на питанє судії-президента Ґоффа (Джан В. Ґофф є одним із судіїв трибуналу, Супрім Корт) відповіли устами свого предсідателя Скінера: **винен!** Се стало ся в три і пів мінут по годині 12-тій в ночи з пятниці на суботу. Поручник Бекер, почувши проголошений на себе вирок смерти, зблід і мусів оперти ся о поруче крісла, щоб не звалити ся з ніг. Його жінка, що ожидала на децизію суду в сусїдній кімнатї, довідавшись про засуд, зімлїла. Дня 30. м. м., о год. 10.30 перед полуднем, судія Ґофф проголосив в суді формальний засуд смерти на Бекера, а виконанє кари назначив на тиждень, починаючий ся з днем 9. грудня (децембра) с. р. Адвокати засудженого внесуть тими днями апеляцію до висшого суду і будуть просити о визначенє нової розправи, бо після їх гадки Бекер є невинний, а теперішний засуд несправедливий, бо опертий на неправдивих зізнанях фальшивих сьвідків. До часу порішеня апеляції теперішний вирок нюйорського суду є правосильний і через те Бекера відставлено до стейтового кріміналу в Оссінінґ, т. зв. Сінґ Сінґ.

Дня 29. жовтня поробив важні зізнаня перед прокуратором Вітманом властитель „сїрого" автомобілю Вілєм Шапіро. Він признав ся, що чотирох убійників Розенталя привіз у своїм автомобілю на місце злочину (перед готель „Метрополь"), а по доконанім морді відвіз їх назад у призначене ними місце. Після зізнаня Шапіри убійниками Розенталя є напевно отсї чотири шубравці: Гарри Горовіц, Френк Чірофічі, Френк Міллєр і Луіс Розенберґ. Усї ті „пташки" сидять вже від давна в міськім кріміналї в Ню Йорку. Тепер розпічнеть ся проти них судова розправа, котра мабуть закінчить ся тим самим, чим закінчила ся розправа Бекера. Від убійників Розенталя Шапіро чув, що вони наняті були до сего мерзкого діла Бекером. Шапіро не признавав ся довший час до того, що знав про злочин, бо бояв ся смерти з рук мстивих приятелів чотирох увязнених убійників. Тепер він зложив свої зізнаня на просьбу своєї матери і свого адвоката.

Небавом розпічне ся також осібна судова розправа проти Давідсона, що убив недавно шулєра Зеліґа, одного з найважнійших сьвідків прок. Вітмана в справі Розенталь-Бекер.

До речі згадаємо, що готель „Метрополь", перед дверми якого скоїла ся знана траґедія, зістав на днях замкнений, бо публика від часу убійства Розенталя прямо бойкотувала його.

Пострілив ся на сцені. В однім нюйорськім театрі пострілив ся нехотячи 33-лїтний актор Т. Мілс. Підчас одного драматичного моменту Мілс сягнув рукою до кишені шараварів, щоби витягнути револьвер, з якого мав нібито застрілити ся. Якимсь чином револьвер випалив таки в кишені і цілий набій (розумієть ся сліпий) застряг в тїлї необережного актора. Рана була невелика, але болюча, та ще до того почала сильно кровавити. Мілс упав на підлогу, а режісер велів зараз спустити театральну заслону. На салї находило ся під той час 1400 осіб, які одначе заховували ся доволї спокійно, аж доки не вийшов на сцену режісер, питаючи між присутними за лікарем. Найшло ся зараз кількох, що поспішили раненому акторови на поміч. Представленє того вечера перервано і публика розійшла ся спокійно домів. Мілсови грозить затроєнє крови, яке однак лікарі обіцяють усунути.

Моряцька доля. Минулої пятниці в ночи шаліла на Атлянтійськім океанї, здовж морського прибережа Північної Каролайни, в околици острова Гаттерас, страшна буря, що наробила богато шкоди находячим ся на морю кораблям. Один нюйорський трищогловий скунер „Джан Максвел" загнали вітри на підводні рафи (скали) в поближу острова Ню Інлет і там сей корабель розбив ся. Капітан розбитого корабля і пять осіб з корабельної залоги потонули в морю, а виратувано (в суботу рано) тільки одного моряка.

Чудо новочасної хірургії. Один хірурґ в Балтімор перевів в міськім шпиталю цікаву операцію на 14-лїтнім хлопцеви. Хлопець сей мав від уродженя обі щоки з собою зрослі так, що родичі кормили його через 14 лїт запомочию рурки. Доктор розтяв хлопчині щоки в тім місци, де вони повинні порушати ся, вложив на місце бракуючих вязів штучні завіси, і упослїджений природою хлопець почав пораз перший в своїм житю рухати щоками та приймати поживу без помочи рурки. Часописи не подають ніяких імен інтересованих в тій справі осіб.

Посьвяченє угольного каменя під будову української ґімназії в Яворові відбуло ся в понеділок дня 14. м. м. при великім здвизї народа з міста і повіту та при співучасти процесій з усїх яворівських церков. Чину посьвяченя довершив в асистенції духовеньства місцевий парох о. Левицький. По скінченю церемонії посьвяченя промовив до зібраних о. Левицький і вказав на велике діло, яке довершено скупими засобами матеріяльними, та зазначив заслуги голови комітету ґімназіяльного д-ра Романа Секели, котрого енерґічному проводови і трудам завдячити належить, що справа будови власного дому для ґімназії в так короткім часї здійснилась. Потім промовив голова комітету д-р Роман Секела, підчеркуючи вагу хвилї та її епохальне значінє для яворівського повіта. Бесідник візвав палкими словами яворівську і цілу галицько-українську суспільність до складаня жертв на здвигненє нового будинку. Від учительського збору промовив директор п. Іван Прийма. Свою промову закінчив він горячим зазивом до молодіжи, щоби доложила всїх сил на те, щоби жертви, складані суспільностию, видали як найкрасші плоди. Від міщаньства промовляв п. Микола Масюк, а від селян господар Теодор Кузич з Наконечного. На сьвято наспіло много привітних телєґрам і писем. В угольнім камени вмуровано фондаційну грамоту. Грамоту сю підписали всї визначнійші громадяни повіту, а при сїй нагоді зібрано з добровільних жертв звиш 400 корон.

„Висша культура" Мазурів. В селї Прибишові коло Буківська в Сяніччині померла може місяць тому назад якась молода женщина, котра — як в селї говорили — була очевидно опириця, бо ходила по смерти і страшила свояків і знакомих. Серед темного і забобонного народу чутка про ту опирицю викликала такий переполох, що війт Пашкевич не видів иншої ради як лише в „урядовій" дорозї заборонити опирици появляти ся на сїм сьвітї а до того ще й на потемки серед ночи. Отже взяв собі до помочи в своїм урядованю грабаря, скликав радних і так всї разом пішли на кладовище, де казали грабареви відкопати трупа, а відтак насипали до рота і під пахи маку, щоби в той спосіб помершу опирицю задушити і не дати їй вставати з гробу. Про то урядованє війта і радних довідали ся власти і розпочали знов проти них урядованє. Що вони їм насиплють, поки що не знати, але то річ певна, що розуму до темних голов не насиплють.

З празника холмських обрусителїв. На рождество пресьв. Богородиці припадає храм (празник) холмської церкви. І ось на сегорічний храм з'їхали ся до Холму оберпрокурор сьв. Синода Саблєр, арх. Плятон, еп. Евлогій, ґр. Бобринський, попечителї научних округів, ґубернатори, ректор київського університету, коменданти 14-го корпусу і 65-го полку піхоти та проча московська знать (визначні чиновники). Підчас відправ виголошено принагідні проповіди та розкидувано між Холмщан аґітаційні брошури. Опісля відбуло ся в сали холмського братства сьвяточне засїданє, яке затягнуло ся майже до вечера. Після того відбула ся хапатня. Перший промовляв еп. Евлогій, ликуючи, що Холмська Русь прилучила ся до православя. Саблєр закликав до економічної роботи, яка єдино вспіє зміцнити „русскій" нарід в Холмщині. Американський архиепископ Плятон висказав ся в своїй промові, що на сїм храмі він почуває себе наче близько своєї пастви, бо і в Америці більша часть його пастви, — се добрий український нарід! Серед бесідників, що розбалакали ся над добром Холмщан, не забракло й відпоручника галицьких русофілів. Він дуже радів, що побачив „православную Русь в своїй вірі". Констатував також, що не бачить тих московських страхіть, про які йому говорили „паны Поляки і Нѣмцы. Конець своєї торжественної промови присьвятив галицький чорносотенець Українцям, які є гіршими ворогами „русских" від Поляків, Німців і Жидів. Українцям, платять — бачите — Жиди і Німцї, щоб вони розділяли „русскій народъ". Поляки пустили брата на брата. Та най саджають нас по тюрмах за православну віру та за се. що ми звемо ся „русскими", ми останемо „русскими" а тепер і цілі села переходять у нас на православіє і чим більше буде нас по австрійських тюрмах, тим більше буде твердіти наш дух і рости наше тіло". Коли австрійські арешти так корисно впливають на твердненє „русского" духа, то чогож русофіли шдняли такий крик на „гоненіе русских" та чом м. и. деп. Марков і Курилович повиходжували свої ноги по міністерських передпокоях, щоб визволити головного мученика „русского" з Марковець г. Бендасюка?...

На ювилейний дар для Івана Франка вплинуло на вкладокову книжочку 2.800 тов. „Дністер" у Львові до 8 жовтня с. р. 1780 К. 65 сот.

Для скріпленя православя. Сьвятійший синод у Петербурзї порішив привернути вікаріяльне епископство православне на Холмщині, яке скасовано шість років тому. Вікаріяльне епископство буде приміщене в Люблинї.

Як відбувають ся відчити в Росії. З Москви доносять, що звісний посол Мілюков мав там виголосити відчит про націоналїзм. Поліція перервала йому відчит з самого початку і заборонила дальше читати, а орґанїзаторів сходин арештовано в адміністраційній дорозї за те, що виступили проти поліції.

Зі страху перед війною тїкають з Росії на австрійський терен цілі юрби втїкачів. Найбільше втїкачів переступає границю коло Сокаля та відти льокальною їде до Ярослава, щоб еміґрувати в Америку. Також і в Австрії лучають ся проби увільненя від обовязку ставати в боєві ряди. Ось так у Львові перестрілив собі ліву руку 21-лїтний муляр М. Шпіра, щоб не мусїти зголошувати ся до війська.

Пригода російського царя. Російському цареви, що тепер перебуває в Спалї, приключила ся така подія: Цар у цивільнім одїню удав ся на прохід. Небаром здибав ревірового 12-го циркула, Сляського, котрий стояв на постерунку. Ревіровий взяв царя за якогось цивільного, небезпечного чоловіка, тому спитав строго: „Чево шляеш са? Акажі паспорт!", Цар, розумієть ся, пашпорту не мав. Справа вияснила ся небаром, коли надійшли двірські урядники.

Операція Марконія. Винахідник бездротного телєґрафу побив ся недавно — про що була вже згадка в нашій часописи — підчас автомобілевої катастрофи та при тім незначно зранив собі око. Через кілька днів болї правого ока стали так змагати ся, що показала ся конечність операції, щоб і друге око не отемніло. Дня 17. м. м. довершив вилущеня правого ока віденський окулїст проф. Фукс. Операція пішла гладко.

Смерть в огни. В неділю (3 с. м.) досьвіта згорів в Кенсінґтон (західна часть Лондону, Анґлія) величезний торговельний склеп (стор), власність 72-лїтного Джана Буркера, котрий дістав від анґлійського правительства титул баронета за великодушність супроти своїх робітників. В огни згоріло 13 склепових дівчат. Тіла шести погибших послугачок найдено в руїнах спопелїлого будинку зараз в неділю рано, а за сїмома прочими ще пошукують на згарищах.

„SVOBODA" (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

A. SAWKA, manager.
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.
Single copy: 5 cts.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА"
часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза", виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців	$2.00
до старого краю на 12 місяців ...	$2.50
в Америці на 6 місяців	$1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Адреса:
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий переказ, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

= За всї оголошеня (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", Редакція не відповідає.

Чи не час?

Здаєсь, стоїмо перед великими подіями. Европейські телеґрами приносять раз у раз вісти, що Росія мобілізує ся проти Австрії, Австрія є готова до війни з Росією вже від часів анексії Боснии та Герцоґовини в 1909 р., а Німеччина, найважнїйша союзниця Австрії є вже на пів змобілізована. І цікава річ: війна ведеть ся повним темпом на Балкані, а між тим небезпека грозить Европі не на полудни, а на півночи. Зі згаданих вістий можна би судити, що тут розходить ся Австрії і Росії не так о якусь часть Балкану, як властиво о домінуюче становище між всіми балканськими державами.

Рівночасно з воєнними приготованями ми бачимо ще инші події: візиту французького міністра заграничних справ в Петербурзї, з'їзд німецького цісаря з російським царем на Балтійськім морю, подорож німецкого цісаря до Швайцарії, візиту австрійського міністра заграничних справ ґр. Берхтольда в Румунії, візиту російського міністра Сазанова в Лондонї, та заповіджену подорож ґр. Берхтольда до Італії. Сї всї подорожі стоять відірвані від себе, а прецінь тут і там чуємо все про одну і ту саму небезпеку на сході Европи. Пригляньмо ся ще близше тим всім поїздкам і позбираймо лише відірвані голоси преси, то ми переконаємо ся, що тут розходить ся о н а с, о українську справу. Між російським царем а німецьким цїсаром мала прийти на дневний порядок виміна гадок що до України, а те саме довідуємо ся і з голосів преси про побут Сазанова в Лондонї.

В звязи з тою політичною акцією пригляньмо ся також на послідні події в Галичині: Росія удержує там цілу ватагу добре платних шпіонів, яких австрійська поліция арештує майже що дня, золотий рубель прямо заливає всї москвофільські села, православіє — котрого ціль зовсїм не релїґійна, а чисто політична — цареславна — форсуєть ся всїми можливими способами, в Почаєві відбуваєть ся з'їзд всїх „істинно русских" менерів в справі „подъяремной Руси", а на той з'їзд кличуть аж американського православного митрополита Платона з Ню Йорку; Австрія відповідає на сю акцію Росії обіцянкою на український університет, цісар пише „вселаскавійше"(!) письмо до українського парляментарного Союза, — а недавно прислав навіть телеґарму „украінському народови" на коломийську виставу.

Се самі факти, що впадають в очи як мож найяскравійше. І не треба тут великих полїтиків, щоб зрозуміти, що вся та акція — се перші проблески бурі, котра кождої хвилї може розпалітись з а н а с. Значить, ми стоїмо в передодню далекосяглих фактів, які можуть мати вплив на долю нашого народа на цілі століття. Говорять, сварять ся, готують ся до війни за нас, не питаючи про нашу гадку, ані не числячи ся з нами.

Ми одначе спитаймо самі себе: чи не час нам подумати про витворене такої сили, щоб чужі не торгували нашою скірою без нашої і проти нашої волі? Чи ми, американські Русини, неможемо також хоч в части причинити ся до витвореня сили в нашім народі? Чи ми все мусимо з'уживати всю нашу енергію на братовбійчу борбу між ріжними партіями, ба навіть затроюємо із за чисто приватних справ ціле наше публичне житє! А прецінь сї обяви бурі на небосклоні повинні застановити нас приготовити ся на всяку евентуальність! Можливо, що підчас бурі ми щось зискаємо; коли би одначе було противно, коли би нас закріпощено і придавлено ще гірше, як тепер, то питаємо ся, чи ми приготовані дати поміч Вітчині? — Ні, і ще раз ні! Ми навіть про се не думаємо, бо ми занадто заняті особистими справами і безпощадним нищенєм себе взаїмно. А прецінь, коли би ми з'уживали всю ту витрачену енергію на т в о р ч у п р а ц ю, на з'орґанізоване всеї американської Руси, на витворене інституцій — чиж не моглиб ми прийти справді з дійсною помочію цілому нашому народови, а не лише жебрачою підмогою „Рідній Школі"?

Поставмо собі — кождий і кожда окремо — сї питаня, розважмо їх зріло тай скажім: справді час подумати про велике діло, про готовість на всї евентуальности! Поки ще час, нехай „Просьвітна Комісія" проводить нас до праці.

Від „Просьвітної Комісії Р. Н. Союза".

„Для песиміста — каже американський фільозоф Герберт Кауфман — є лише одно місце, а то простора сьвітла кімната в найблизшім домі для божевільних".

Того аксіому, тої засади буде держатись і наша „Просьвітна Комісія". Нема такого чоловіка, нема таких перепон, котрі нас здержалиб на тій дорозї, яку ми собі раз вичитили!

Ми стаємо до праці повні одушевленя, повні сил і віри, що розпочате діло доведем до сьвітлого кінця без огляду на всї можливі обставини і перепони.

Програма, яку ми помістили в 43 ім числі „Свободи", се тільки дороговказ, сухі таблички на дорозї, котрою „Просьвітна Комісія" думає ступати.

Щоб український нарід міг нас зрозуміти і підперти, ми мусимо постепенно розвивати нашу програму, точка за точкою, не держачись однак стисло означеного в тій програмі порядку.

Неодно вже починало ся у нас на сїм поли, але усе те була праця доривочна, не зорґанїзована, не систематична. До сего часу на тім поли не зроблено нічого, не скінчено жадного зачатого дїла! — Чому? — Бо ми привезли з краю батьківський „к о ж у х", котрим є дух сумніву, дух зневіри. Єщесьмо і не розпочали на добре працї, а вже часто-густо самі сю працю так скритикували, так собі її згидили, що вкінци, повні зневіри і відрази, покидалисьмо тоє, до чого незадно з таким запалом і одушевленєм бралисьмо ся. Ми поховали ту дитину самі, заки вона єще добре і на сьвіт не народилась.

Згаданий вже на початку Герберт Кауфман каже: „До великого дїла не так гроша потреба, як твердої віри і незломної волї". А у нас є одно і друге!

Хто задумує ставити будівлю, наперед образовує свій маєтковий стан, відтак годить майстрів, а вкінци громадить матеріял. Сего способу і ми держимось. Програму поставилисьмо, стан маєтковий обрахували, а тепер шукаємо майстрів. Кождий знає, що дуб, хотьби як сильний, о одним корінї не буде рости; він потребує до помочи богато малих і малесеньких корінців. Так і з нашою справою. Один чоловік, анї кількох людий тут не в силї доконати великого дїла. Нам потреба помочи. Тому принята буде нами з вдячностию найменша поміч, звідки би вона не була. Одна річ є виключена в нашій проґрамі, а то справа релїґійна. Кожда просьвітна орґанізація, єсли вона хоче обняти весь загал народу, мусить стояти понад партіями, чи-то суспільно-політичними, чи релїґійними; тої безпартійної засади буде держатись і „Просьвітна Комісія Р. Н. Союза". Длятого всї люди, без згляду на їх релїґійні або політичні переконаня, можуть відносити ся до нас з повним довірєм.

Отсим відзиваємось до всеї інтелїґенції так духовної як і сьвітської з горячим покликом до співробітництва. Просимо кожлого інтелїґентного мужчину і кожду інтелїґентну женщину, аби були ласкаві подати нам свої і своїх знакомих адреси, так тут в Злучених Державах, як також в Канадї і в Бразилії. Притім просимо тих, котрі булиб охочі приступити до спільної праці з нами, щоб се у своїм до нас письмі зазначили.

Сей зазив має подвійну ціль: перше, щоб зібрати статистичні дані про всїх інтелїґентних Русинів, а по друге, щоб ми могли помочи потребуючим в дальшім напрямі на поли їх образованя.

Задля тих причин ми просилиб крім докладної адреси подати рід теперішного занятя, які школи хто кінчив, тут чи де, і т. д. По одержаню адрес ми згодом розішлемо всїм зголосившим ся відповідні формулярі до виповненя. Дальше в сей спосіб ми зможемо війти в контакт з такими людьми, котрі хотїлиб систематично над народом і над собою працювати, бо нашою задачою буде подати кождій інтелїґентній особі спромогу до дальшого образованя.

Хто подасть нам свою адресу, той буде діставати час від часу від нашої Комісії короткий огляд найновійшої всесьвітної лїтератури з критичними замітками і коротким змістом — на се, щоб кожда інтелїґентна одиниця, на сїй півкули замешкала, була все поінформована про найновійші здобутки на поли всесьвітної лїтератури, і щоб через те наша інтелїґенція могла поступати на рівні з духом часу і з вимогами XX. столїтя.

Др. В. Й. Сїменович, предс.
Е Струтинська, секр.

АМЕРИКАНСЬКИМ РУСИНАМ
від Краєвого Шкільного Союза у Львові сердечний привіт і горяча подяка!

Під теперішню пору, в рокову для нас хвилю, коли ми, галицькі Русини зводимо тут в старім краю преважку боротьбу за права рідної школи, за те, що становить житє-бутє народа кождого вільного — Ваш щедрий дар на цїли нашого приватного шкільництва кріпить нас і підбадьорує у дальших наших змаганях, додає нам сил іти вперед, вливає в нас віру, що прадідівська наша земля остане руською по віки, що руська дитина не позабуде рідної мови, яку хочуть їй видерти ворожі чужинцї учителї, що рідна наша школа від народної аж ген до найвисшої сьвятинї науки, до університету збереже руський нарід від загибели, над якою невпинно працюють наші вороги.

Нас тут в Галичинї усего чотири міліони, але на нас спочав весь тягар національної боротьби за цїлу соборну Русь-Україну — і за ту велику мовчазну закордонну і за ту малу закарпатську, винародовлювану Мадярами. І ми готові до роботи і до борби — і робота в нас кипить уже на всїх полях національного нашого житя, найбільше послїдними часами на поли шкільництва. Ми вже порозуміли вповнї вагу рідної школи і всї змаганя наші звернули в тому напрямі. Але ту рідну школу приходить ся нам самим будувати, бо нї край, нї держава не дають нам того, що належить ся нам з права, яко горожанам Русинам, що поносять на рівні з другими усї тягарі грошеві, проливають в потребі свою кров за цїлість монархії. І так ми полишені на власні сили, на власну ініціятиву, на власні саможертви. І люди навчили ся вже в нас жертвувати — від тих засібнійших, лїпше ситуованих аж до найбіднїйшого мужика-халупника пливуть лепти на Рідну Школу скрізь, усюди, при кождій нагоді. Завдяки сим лептам, в нас сьогодня вісїм приватних руських ґімназій, чотири учительські семинарії, десять народних своїх шкіл, школа торговельна і господарська, дївоча 5-клясова школа видїлова у Львові, кільканайцять курсів в краю, підготовлюючих до шкіл середних, курси для неграмотних, курси висшої осьвіти для селян. Кілька тисяч дітвори н а ш о ї побирає науку в тих школах, звиш сотка с в о ї х учителів і учительок виховує в них нашу молодїж на сьвідомих горожан рідної землї.

Але всї ті жертви патріотичних одиниць і широких мас, весь горячий запал усего руського народа до ідеї рідної школи не в силї зрівноважити тих великанських вкладів гроша, яких вимагає удержанє наших приватних шкіл, які вже є і які з кождим роком зростають і рости будуть. Нинї удержанє істнуючих вже шкіл коштує річно п і в м і л і о н а корон, а найвисша квота, яку дорогою жертв можемо зібрати на рік, не перевисшає суми 100.000 корон!

І ми з острахом глядимо нераз в будучність вже найблизшу і питаємо: Що буде завтра? Що буде, коли одної днини рокова яка подія підкопає послїдню фінансову спроможність нашого небогатого народа і ми опинимо ся без гроша? А наші рідні школи прийдесь заперти на довго... може на все — ті школи, які будували ми своєю кровю і потом, леліяли найкращими мріями душі, руської душі...

Та ось у таких хвилях зневіри з далекої країни ізза синього моря-океану летить до нас від наших братів американських сердечне слово і багата жертва на рідні школи в Галичинї. І в нас неначе новий дух вступив. Ми почули, що за нами, за нашими змаганями і боротьбою стоїть вірна грудь і щедра рука американської Руси, що вона, хоч відірвана від матерньої землї, не забуває про неї і її потреби, що вона серцем чутким-горячим за одно з нами по вік і на все.

І за сю жертву щедру і за той палкий відклик на наші народні потреби, на наші рани і голод духовий, горяча подяка хай буде всім жертводавцям, а память їх от рода в род.

Під вражінєм сердечної злуки з далекою заморською Русею ми зі своєї сторони бажалиб сю злуку ще більше затіснити, укріпити — ми бажалиб, щоби і наші галицькі Русини стали колись в пригоді американським братам, допомогли їм на нових оселях добувати кращого житя. І в тій думці Краєвий Шкільний Союз заводить в сїм році в своїй приватній учительській мужеській семинарії у Львові науку англійської мови — може котрий з тих наших будучих учителів народа схоче працювати серед американських Русинів, для їх дітий, для їхньої будуччини. Ми не знаємо Ваших потреб так добре, як би знати повинні, тим то з радостию повитаємо кождий Ваш поклик до нас у всіх справах народних, просьвітних, економічних і старати ся мем по змозї їх полагодити.

У нас своє горе, у Вас свої завданя і цїли, але ми і Ви діти одної неньки Руси, так любов до Неї, труд задля Неї хай злучить нас по сей і той бік океану в одну сїмю велику, а тоді сьміло підемо вперед, байдужі на колоди і затії ворожі, щоби дійти до мети, прискорити день народного нашого відродженя.

За Краєвий Шкільний Союз „Рідна Школа" у Львові:

Ів. Кивелюк, о. Омелян Ваньо, Л. Сальо, В. Білецький, Ів. Брик, о. д-р Яремко, Ів. Джиджора, д-р Ів. Раковський, Конст. Малицька, о. Ал. Стефанович, о. Дамян Лопатинський.

Балканська війна.

Дні турецької держави в Европі почислені. Чотири союзні краї балканські: Болгарія, Сербія, Греція і Чорногора бють Турків на цілій лінії і гонять їх там, звідки вони перед віками прийшли, т. є. до Азії.

Перші воєнні кроки з Туреччиною розпочала — як відомо — маленька Чорногора. За нею пішли небавом три прочі союзниці, і нині на балканськім півострові тече кров цілими струями. На перше місце в тім страшнім кровопролитю вибили ся хоробрі Болгари. Вони зібрали в протягу кільканайцяти годин усю свою воєнну силу і рушили прямо на укріплене турецке місто Адріянопіль. Тут ожидала на них велика армія Туреччини. Дня 30. жовтня розпочала ся між обома ворожими військами завзята битва, що тревала через цїлі чотири днї: середу, четвер, пятницю і суботу. Турки бороли ся із своїм середновічним фанатизмом, але таки не устояли ся перед славянським племенем. Адріянополь дістав ся в руки Болгарів, а турецке військо почало на стрімголов утікати в сторону своєї столиці, Стамбулу (Царгороду). В тій величезній битві було по обох воюючих сторонах 500.000 (пів міліона!) людий. На побоєвищі лишило ся 75.000 убитих або ранених. Болгари взяли 40.000 турецьких жовнірів в полон. До Царгороду прибуло в середу і четвер 15.000 ранених Турків. Взагалі, турецька армія потерпіла під Адріянополем страшний погром, по котрім почала швидко цофати ся до загроженої столиці. За уступаючою армією пустили ся на здогін жваві Болгари і нанесли їй нові кольосальні страти біля місцевости Люле Бургас. В руки побідників дістали ся цїлі турецькі магазини з провіянтом і амуніцією, а крім того Болгари забрали Туркам 75 процент з їх гармат. Недобитки турецької армії задержали ся тепер під Царгородом і лагодять ся до оборони одної з царгородських кріпостий, Чателії. Болгари суть вже також під тою кріпостию і там формують нову боєву лінію, щоб тим разом задати зненавидженим бісурманам послідний удар.

Турецке правительство (отоманська Порта) благає тепер великі европейські держави о інтервенцію, о виєднанє якого-такого мира з союзними балканськими краями, але мабуть даремні його заходи... Европейські держави боять ся брати на себе всяку відвічальність за турецькі жорстокости супроти підчиненого Туреччині христіянського населеня і здобули ся тільки на вислане до Царгороду кількох воєнних кораблів в цїли охорони христіянських мешканців того міста перед евентуальною масакрою з боку фанатичних музулманів.

Коли Болгари поражають ся з Турками вже перед самою брамою їх столиці, то Серби побивають тимчасом відділи турецького війська біля міста Ускуп. Те саме роблять Греки коло портового міста Солуня, а Чорногорці в околиці міста Скутарі.

До нинїшного дня (4. жовтня) страти балканської війни (в убитих і ранених) суть слїдуючі: У битві під Кірк-Кіліссеї і під Адріянополем — 25.000 Турків і 7.000 Болгарів. Під Люле Бургас і підчас відвороту турецької армії — 40.000 Турків і 25.000 Болгарів. Під Кумановою — 7.000 Турків і 5.000 Сербів. Довкола міста Скутарі — 3.000 Турків і 6.000 Чорногорців. У поменших битвах — 5.000 Турків і 3.000 Сербів. У битвах з Греками — 2.000 Турків і около 2.000 Греків. Загальне число убитих і ранених — 150.000.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНОЇ ШКОЛИ" В НОРТГЕМПТОН, ПА.

На весїлю у п. Павла Ленчука на зазив Івана Стецьова зложили слїдуючі добродїї: Роман Турин 1 дол.; по 50 цт.: І. Стецїв, П. Ленчук і Мих. Ковалишин. Решта дрібними датками $1.85 — Разом $4.35

Оголошено в 44. ч. „Свободи" 3.00

Загальна сума $7.35

Всякі жертви на „Рідну Школу" просить ся складати лично у моїм домі, або моней-ордером на адресу:

Rev. E. M. Baransky,
Box 2. Northampton, Pa.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

Руське Тов. „Тисьменица", від. 114 Р. Н. С. в Ню Йорку, подає до загального відома, що п. Михайло Угорчак, горожанин міста Тисьменица в Галичині, зістав від дня 1. жовтня с. р. **почетним членом** нашого Товариства, за його заслуги для сего-ж Товариства в роді 1908. На сїм місци складаємо нашому почетному членови, п. М. Угорчакови сердечну подяку за його щиру народну працю.

За Уряд Тов. „Тисьменица":
А. Лепський, предс.,
К. Подлуський, кас.,
А. Зубрицький, секр фінас.

ПІТСБУРГ, ПА. Річний мітінґ тов. „Зап. Січ", від. 171, відбудеть ся дня 10. новембра 1912 р. в гали чит. „Просьвіта" під ч. 535 Карсон ул. Савт Сайд. Неявивший ся член заплатить $1.00, а урядник $2.00 кари. — **Бувші секретарі** товариства зволять вирівнати свої довги, бо інакше будемо приневолені їх імена публично оголосити. — За Уряд: Ол. Бучак, писар.

Дрібні оголошеня.

ІВАНІЦЬКИЙ, походячий з Галичини, а перебуваючий тепер в Америці, най подасть менї ласкаво свою адресу. Ходить о його добру справу. — о. В. Меренькїв, 49 Farbridge St., Rochester, N. Y.

Старша женщина, котра надає ся до заряду дому (house keeping) будьто у сьвіцких, будьто у безженого чи вдівця сьвященника, шукає посади. Голоситись до: Jos. Yaleczko, Box 156, Ramey, Pa.

АНАСТАЗІЯ ПЕЛЕХ нехай подасть свою адресу або зголосить ся особисто по два листи з краю, які находять ся у її приятельок. Адреса: Slavonic Immigrant Society, 436 W. 23rd St., New York, N. Y.

Глядає свого мужа, ПЕТРА СЕМЕНЮКА, його жена Катерина, з дому Турецька. Хто би о нїм знав, або він сам, нехай буде ласкав зголосити ся на адресу: 347 Poond St., Woonsocket, R.I.

Де є СТЕФАН БОДНАР з Борщова, Галичина? Глядає за ним його сестра Катерина Жерик, яку покинув її муж і яка прийшла з Bellefonte, Pa. до Ню Йорку шукати за своїм братом. З маленькою 2-лїтною дитиною знайшла Катерина тимчасовий приют в „Slavonic Immigrant Society", 436 W. 23rd St., New York, N. Y. і шукає за роботою, але хоче конечно відшукати свого брата, котрий від кількох лїт проживав зі своєю родиною в Ню Йорку.

Іспитований дяк, котрий знає учити і провадити нотний сьпів і парохіяльну школу і знає уряджувати аматорські представленя і сам характеризує. Може виказатись самими похвальними сьвідоцтвами. Котра парохія бажає мати такого дякоучителя, най ласкаво зголосить ся до: John Salash, 523 Burnett St, Youngstown, Ohio.

Хто знає, де перебуває Василь Басараб, літ 26, родом з Лютовиск, пов. Ліско, середного росту, чорне волосє. Лишив мене перед двома тижнями з маленькою дитиною без цента. Хто знав би місце його побуту, най ласкаво дасть менї знати: Еліза Басараб, 59 Amber Lane, Wilkes Barre, Pa.

Потрібно 150 людий до легкої роботи при копаню. Платня 19 і пів цента на годину. Пять мінут дороги від стації Delaware Lackawanna & Western залізниці. — Louis Nucci, Mt. Arlington, N. J.

РУСЬКЕ БЮРО ПРАЦІ
достарчає роботи звичайним робітникам в місци і в околиці. Також люди фамілійні і самотні дівчата дістануть роботу в фабриці, близько Ню Йорку. Вільна їзда. Голосити ся: Rykszynski, 435 E. 9th St., New York, N. Y.

САЛУН НА ПРОДАЖ
положений серед Русинів і Поляків. Добрий бизнес для нашого чоловіка. Голоситись до:
A. Kashmer,
114 Morris St., Jersey City, N. J.

ЗАПРОШЕНЄ НА ПАРОХІЯЛЬНИЙ МІТІНҐ.

Гр. кат. парохія сьв. Володимира в **Едвардсвіл, Па.** буде мати дня 24. новембра с. р. о годині 3-тій пополудни загальний і дуже важний мітінґ, на котрім кождий парохіянин, що має виплачену свою колекту, повинен безусловно явити ся. Не сьміє бракувати на тім мітінґу нїкого! Братя зі Своєрс і Лузерне повинні явити ся що до одного, бо буде велике переслухане і дуже важні справи. Хто не прийде на сей загальний парохіяльний мітінґ, той не варта звати ся парохіянином. Тож просить ся всїх Братів і Сестер в Едвардсвіл, Своєрс і Лузерне невідмінно на сей мітінґ прибути і порадити ся про всї важні справи. Всїх Братів і Сестер запрошує: **Комітет церкви сьв. Володимира Великого в Едвардсвіл, Па.**

Картерет, Н. Дж.

В суботу, дня 9 падолиста 1912 р.
в честь празника церкви сьв. Вм. Димитрія
урядже Кружок Аматорський
Вечер Декляматорський
почім наступить представлене
„НАТАЛКА ПОЛТАВКА"
комедіо-опера в двох діях.

ПРОГРАМА:

I) 4 декламації дїточі:
а) Віра в Бога — Катерина Бохонок.
б) Треба вчитись, як жити — Йосиф Харко.
в) Учіть ся свого — Каролина Маланчук.
г) Думки — Роман Ковальський
II) Хор дїтий (Боже великий єдиний) в живім образї.
III) Декламація: На силоамськім Озері — п. Йосиф Вадяк.
IV) Наталка Полтавка.

ОСОБИ:

Наталка, українська дївчина — п-ні Анна Угрин
Горпина Терпилиха, її мати — п-ні Марія Максимович
Петро, любовник Наталки — п. Йосиф Вадяк
Микола, дальший свояк Терпилихи — п М. Мачишин
Тетерваковський, возьний, жених Наталки — п. Михаїл Іванцьо
Макогоненко, сільський виборний — п. Л. Угрин.

Режісер і управитель хору п. Лавр. Угрин.

Початок точно о годині 7.30 вечером — в гали Кіша. —

Вступ на галю - - - 25 цнт.

Запрашає

44—45 *Комітет.*

Гидропатичний Інститут
лікаря Фелікса Комари, N.D.
Лічить всякі мужеські і жіночі слабости способом гидропатичним, як: масованєм і всілякими купелями так паровими як і електричними.
Поради удїлюєсь даром.
Адреса:
322 CONGRESS ST. COR. WEBSTER AVE., JERSEY CITY, N. J.
Год. урядові від 8-ої рано до 9-ої веч.
Tel. 4145M., J. C.



Мапа балканських країв.

До збруї!

Картини з турецької і болгарської мобілізації.

Віденська часопись ,,Neue Freie Presse'' подає від наочного сьвідка цікаві подробиці з приготовань до війни в Туреччині і в Болгарії. Ось що говорить сей сьвідок:

Дня 4-го жовтня. Адріянополь, велика турецька твердиня, коло котрої розіграє ся мабуть головна битва між Турками а Болгарами. На улицях міста людей дещо більше ніж звичайно; в каварнях і реставраціях дебатують живо, але якогось воєнного стану годі за вважати. Представляю ся одному офіцирови і між нами починає ся оживлена бесіда.

,,Коби вже раз розпочала ся тота війна — говорить старий, сїдоволосий майор, — бо теперішний стан для нас не до витриманя. Все стріляй і мордуй своїх власних братів (в Туреччині панували до тепер кроваві заворушеня між приклонниками конституції і деспотизму), коли тут під носом є далеко красша ціль — се щось страшного! За одним разом наше правительство мало би в краю спокій, а вся ненависть забула би ся''.

,,Чи мобілізуєте ся?'' — питаю.

,,Ні, ми лиш стягаємо деякі відділи на маневри!''

,,Но, а ті тисячі резервістів, що ідуть улицями?''

,,Се лиш маневри, лиш маневри''.

Старий майор опустив нас, а я попросив молодших офіцирів, щоби позволили мені піти до касарень оглянути сьвіже військо. Один з офіцирів підняв ся бути моїм провідником і ми удали ся до Караґач на желізничий дворець. Як раз заїхав поїзд з резервістами. На перон не пускають нікого; двох офіцирів і 30 підофіцирів ждуть на прибувших. Поїзд привіз яких 1500 резервістів; кождий має маленький клуночок на плечах, всї мущини здорові, в віці від 20—30 літ. Уставлено їх в два відділи і відослано до 9. і 3. форту. До форту No. 9., яко близшого нам, ідемо оба з офіцером. А за нами ряд людий, всї ідуть мовчки, без пісень, без криків, поважно.

В касарни лежать рядами для кождого резервіста цілковите уоруженє: уніформ, торністра з поживою, ґвер з баґнетом і патрони.

По двох годинах від часу прибутя поїзду стоять вже всї в повнім уоруженю і вправляють ся на подвірю. Дїйсно гарний образ військової скорости і порядку.

В Адріянополи до 29-го вересня було вже близько 130.000 війська. Форти суть заосмотрені в відповідні гармати, а підземна желїзниця, яка лучить всї форти, вже майже на укінченю; маленькі інджаї (льокомотиви) працюють без перестанку та розвозять по фортах амуніцію. Тягарові автомобілї день і ніч в руху: везуть то патрони, то хліб і розвозять те все по фортах. Одним словом, поза містом кипить горячкова робота, підчас коли в самім місті житє йде своїм звичайним ходом.

* * *

В понедїлок рано опустив я Адріянополь — Туреччину — і перейшов болгарську границю. В Германлї розповідають, що передвчера прийшов вже сюди з Софії (столиця Болгарії) один полк (реґімент) кавалерії, але з людий ніхто не вірить, аби прийшло до війни.

Звідси їду 30 км. дальше до Гаскова. По правій стороні моєї дороги розтягає ся горбковата околиця, на схід і полудне урожайна рівнина над рікою Мариця.

Приїзджаю до Гаскова о 6. год вечером і застаю цілковиту тишину. Нараз приганяє якийсь чоловік з папером в руках, щось кричить, люди вибігають з сусїдних домів і вмить ціла площа зароїла ся людьми. Чути лиш голос: ,,На розказ царя загальне ополченє, мобілїзація!'' Зі всїх грудий крик олушевленя, обнимають ся, сьпівають, радости їх нема кінця. З кождою дальшою хвилею збирає ся людий щораз більше, аж тут приганяють на конях жандарми і приказують розходити ся домів та збирати ся, бо всї мають бути готові до походу. Мовчки розходять ся і роздумують, що ту радість треба буде житєм переплатити.

О 1-ій год. в ночи приїзджаю до Філїпополя. На улицях не видати нікогісїнько. Рівночасно з оголошенєм мобілізації оголошено в цілій Болгарії і воєнний стан: по 10 год. вечером ніхто не сьміє показати ся на улици.

Раненько о 5. год. перетягає вже улицями міста військо. Резервісти приходять сотки, тисячі, десятки тисяч. Склепи всї позамикані, бо так властитель як і його помічник — всї покликані на війну. Площа перед желїзничим двірцем аж чорніє від людий. Резервісти поприходили з жінками і дїтьми; дїти веселі, а жінки з блідими, заплаканими лицями.

Перетискаю ся поміж людий і входжу на перон. Стоять три поїзди переповнені резервістами. В ваґонах стоять, лусять ся мов селедцї, сотками лежать на дахах. Без перестанку сьпівають і кричать: гурра! — здає ся, найщасливійші люди на сьвітї.

Від 9 ої год. до 1-ої анї один поїзд не опустив Філїпополю. Люди чекають терпеливо на спецї, без поживи і без води. 18-літні хлопцї і сиволосі старики — всї помішані, всїх їх злучив один поклик: на війну! на війну!

Вкінци о 1-ій год. з полудня переїзджає парадний поїзд, що лучить Царгород Константинополь з Віднем. Сиджу в їдальнім возї і бачу, як втискають ся до середини резервісти то дверми то вікнами. Напхало ся стільки люда, що як би кинув іглу, то вона не впала би на землю. Зразу чують ся в краснім ваґонї ніби не свої, але за хвилю затягнули вже свої народні пісні. Один з присутних питає мене ломаною німеччиною, що я за один. Відповідаю: з Австрії. Він сейчас засипує мене питанями: як буде Австрія заховувати ся на випадок війни, чи буде мішати ся в балканьску завеpуху чи нї, та яке поняте мають Австрійцї про Болгар. Я ще не вспів відповісти на ті питаня, а там вже починає якийсь промовець палку патріотичну бесїду: ,,Анї одної стопи македонської землї не хочемо, але Турок мусить звідтам забрати ся! Серб з нами і Грек і Чорногорець, а хто проти нас? Румуна не боїмо ся, а Турка?''... На саме слово ,,Турок'' всї починають сьміяти ся, всї певні побіди і так веселі, як коли би вибирали ся на облаву якого утікшого арештанта, а не на страшну, криваву війну!

На кождій стацїї стоять поїзди, всї переповнені резервістами. Всюди здовж дороги стрічають наш поїзд окликами: гурра! Подальше від мущин стоять сотками женщини і плачуть.

З мого вагона почав один до них бесїду: ,,Гей, невісти! перестаньте заводити! Тїште ся! Та ж ми йдемо побіджати! Цілий сьвіт потім скаже: Болгари найхоробрійший нарід на сьвітї!''

Один ґімназіяльний професор з Іхтиман був в Віднї і говорить дуже добре по німецьки. На перонї стоїть його жена і трое дїтий — всї плачуть.

Звинним рухом відвернув ся професор від жени і дїтий. Питаю його, чи хто займе ся його родиною? ,,Правительство дало менї мою платню по нинїшний день і се я лишив своїй женї'', — відповів. ,,А від нинї вже не дістану нич. Єсли в дома не будуть мали що їсти, будуть мусїли голодувати. Та тепер нам все одно! Кождий повинен думати про свій край, а не про жену і дїти!''

Опісля довідав ся я, що правительство дїйсно виплатило всїм державним урядникам лиш по день покликаня, а їх родини обезпечило так, що на кожду голову дасть денно пів кільоґрама хліба.

На стації Татар Базарчик приходять люди і домагають ся хліба. Всї пекарнї позамикані, бо робітники покликані до війська, а населенє голодує.

По всїх стаціях аж до столичного міста Софії той сам образ: Поїзди переповнені, а єще сотки резервістів чекають, бо не могли поміститиси ся. Оподалік стоять заплакані жени і дїти.

В Костенец-Баня стрічаємо вперве правильне військо: се кавалєрія їде на границю. Всї в нових мундурах, а конї красні як слимаки. Радість, з якою витає їх населенє, годі описати. Люди тиснуть ся до них, витають ся, подають їм циґара.

Мій поїзд мчить до Софії. Хоч вже і ніч, а селяни з примежних сіл повиходили і стоять здовж шляху, та витають окликами радости наближаючий ся поїзд.

В моїм возї стало трохи спокійнїйше. Люди струджені та знеможені спочивають, де хто може. Одні оперли ся о стіл, другі куняють на столї, а ще инші під столом — кожде місце заняте. Нараз встає один вояк і починає промовляти. Зразу поволи, а там запалює ся чим раз більше... Всї слухають палкої бесїди з великою увагою і напруженєм. Втім повстає сцена не до описаня: бесїдник виймає червону хоругов з написом: ,,Смерть або Свобода!'' довкола голови болгарського льва з короною. Він цілує хоругов сам, подає її другому, той третому — всї тиснуть ся до неї, кождий цілує, підносить праву руку до гори і торжественно говорить: присягаю! Тим разом не чути нї сьпіву, нї крику. Кілька хвиль стоять мовчки, опісля подають собі руки. Гарна лицарська присяга!

Під ту хвилю входить болгарський кореспондент і я його питаю: ,,Чи ви певні побіди?'' — ,,О! так!' від повідає. — ,,А на случай, як ви побіди Турка, чи задоволите ся тим, що Македонія отримає самоуправу?'' — ,,Нї! Єсли ми побємо Турка, то заберемо цілу Македонію — не сьміте ся — і Сальоніки заберемо, і хто нас звідтам вижене? Може Австрія? Вона не поважить ся, бо за нами стоїть Росія і криє наші плечі. Тепер перед Сальоніками кружить вже французька фльота, аби нам помочи — і нї Австрія нї Німеччина нич нам не зроблять!'' — ,,А може ваше правительство не згодить ся на війну і залагодить той спір в мирний спосіб?'' — кажу. — ,,Правительство?... Правительство мусить тепер робити те, що нарід хоче! Поклйкали нас, ми прийшли! Дають нам карабіни, будемо стріляти! Але ми не вернемо ся домів, щоби не зробити ужитку з оружія і не перевести нашої волї! Гляньте-но лиш на тих молодцїв: чи думаєте, що вони схотять вертати домів, не пімстившись на своїм гнобителю, котрий нас тисне вже кількасот літ? З них би жени сьміяли ся, що втікли перед Турком. Нї, пане, до сего не прийде! Я сам, хоч належу до опозиційної партії, під-няв би перший оружіє проти правительства, єсли би воно хотїло нанести нам таку ганьбу!''

О півночи приїхали ми до Софії.

З німецького переклав
о. Д. Хомяк.

Допись.

З Cohoes, N. Y.

I. З нагоди вінчаня п. Гавриїла Слободзяна при весїльній забаві зложили лепти на ,,Рідну Школу'' на мої руки слїдуючі Добродії: Гавриїл Слободзян 2 дол.; по 1.00 дол.: о. Алексей Пеленський, Гриць Дженджуристий, Петро Ракочий, Роман Слободзян, Николай Ониськів, Стефан Дженджуристий, Іван Бойко, Марія Вакіряк, Николай Базар і Іван Недїльський; по 50 центів: Стах Шіляр, Стефан Ягелло, Федько Недїльський Данило Зальопаний, Гриць Недїльський, Петро Дембіцький і Іван Базар; по 25 цнт.: Яким Дженджуристий, Григорій Базар і Іван Барна; Текля Бабяк 20 цнт.

Кромі того наспіли на згадане весїлє желаня в честь П-ва Молодих з инших плейсів з весїлкого рода поздоровленями і поцїлуями по сто тисяч разів. Однак про справу народну анї ду-ду!... За то миле враженє на всїх весїльних гостий зробив несподїваний лист від о. Е. М. Баранського, в котрім кромі короткого поздоровленя найшов ся і чек на 2.00 дол. на ,,Рідну Школу''. Разом вібрано отже квоту $18.45.

Честь і слава пп. Гавриїлови Слободзянови і Іванови Недїльському, котрі теплими словами загріли своїх гостий до так взнеслого дїла. Честь і слава гостям, котрі зрозуміли річ і жертвували радо свої тяжко запрацьовані центи на пекучу народну потребу. Честь і слава Всч. о. Е. М. Баранському, котрий перший кромі щирих желань, стверджив тоє і дїлом. Так ми всї повинні робити як повисші жертводавцї, і при кождій нагоді зложити якусь лепту на жертвенник народний.

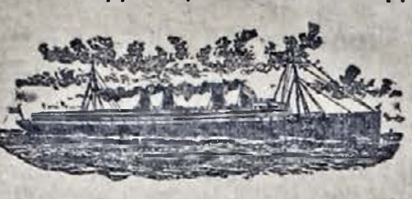
II. На хрестинах у п. Касіяна Содомори зложили на повисшу цїль на мої руки: Бартко Музика 50 цнт.; по 25 цент.: Йосиф Лозїнський і Касіян Содомора; Н. Н. 20 цнт.; Семан Фялка 15 цнт.; Михайло Цїлїнський 10 цнт. — Разом $1.45. Жертводавцям щире ,,Спаси-Біг''!

З пушки на повисшу цїль призначено було за місяць липень с. р. $1.40, а за серпень с. р. 70 цнт. — Разом $2.10. — Загальна сума $22.00. Гроші тії вислано на ,,Рідну Школу'' до редакції ,,Дїла''. — З поважанєм

о. Алексей Пеленський.

Примітка Редакції: Враз з повисшим письмом надіслав нам о. Пеленський почтову посьвідку (ч. 36474), на якій зазначено квоту $22.00 (107 К і 84 сот.).

РОДИМЦІ! ЧИТАЙТЕ І ДРУГИМ СКАЖІТЬ!



Телефон Orchard 6085



Час попирати своїх земляків, а не ворогів нашого народу. Загляньте у вільній хвилі до моєї канцелярії побіч руської церкви, а переконаєтесь, що знайдете там поміч і пораду у всіляких клопотах і справах старокраєвих судових, маєткових і військових. — Єсли хто з Вас має процес в краю, або хоче стягнути гроші від свого довжника в краю; хто має справу спадкову або хоче продати або купити ґрунт в старім краю — то знайде у мене совістну, фахову і дешеву пораду і поміч. Крім того продаю **шифкарти на всї найліпші лінії і найтанше. До краю від 23 до 27 долярів, з краю до 28 дол.**

Також продам **фарми, доми і лоти** в найлутших місцях по найдешевших цінах. — Порада безплатно. На листи відповідає ся відворотно.

H. CZARNECKI, 30 E. 7th Str., NEW YORK CITY.

РУСЬКИЙ ЛЇКАР

Доктор СЕМЕН ШУЛЬЦ

39 E. 7th STR. (межи 2-ою а 3-ою евнею). **NEW YORK, N. Y.**

ЛЇЧИТЬ ВСЯКІ СЛАБОСТИ ЖІНОЧІ, МУЖЕСЬКІ І ДІТОЧІ.

Найновійші апарати електричні. Пересьвітлюване і лічене лучами Roentgena.

Години ординацийні: від 8-ої до 9 ої рано, від 2-ої до 3-ої по полудни і від 6.30 до 8-ої вечером.

Памятайте адрес: 39 E. 7th St., New York, N. Y.

РУСЬКІ ЧИТАЧІ!

Ріжні умовини, пануючі в Росії, силують тисячі людий емиґрувати відтам в Америку. Тут, серед глуші, здалеку від рідні, другів та знакомих, серед людий з якими не мож розмовити ся, не одному приходить ся вельми тяжко, а особливо ще тоді, коли чоловік хорий і не в силі обяснити своєї хороби рідною мовою. Тому то ми предкладаємо Русинам, щоб лїчили ся за дешеві гроші і ручимо їм цілковите вилїчене. Повідоміть нас, від як давна хоруєте, опишіть подрібно усї признаки вашої недуги, а если є вона до вилїченя без особистих оглядин, ми відворотно вишлемо вам лік і ви певно будете нам вдячні. Ми вилїчили уже многих, звертаючих ся до нас за помочию, вилїчимо і вас.

Цілковито лїчимо онанїзм.

Повне вилїчене від мужеської безсильности.

Спеціяльно лїчить ся мужеські недуги по найприступнїйших цїнах.

От наші цїни лїків:

Знищене волося на тїлї	$1.50
Вилїчене пятен на лици	2.00
На поріст волося	1.50
На поріст вусів „Усатин“	1.00
Проти прищів на лици	2.00
Проти печеня	1.00
„ чесотки	2.00
„ ревматизму	2.00
„ лихорадки	1.50
„ жолудкового катару	1.50
„ простуди	1.50
„ болю голови	1.00
„ ломаня в костях	1.50
„ хрипки	1.00
„ катару в носї	1.00

Всї лікарства висилає ся разом з докладним поученєм як уживати.

RUSSIAN DRUG CO.
OFFICE: 56 RIVINGTON STREET,
АПТИКА: 35 RIVINGTON STREET.
NEW YORK, N. Y.

РУСИНИ ПІТСБУРГА!

Чи Ви знаєте

ЩО ГРОШІ ТО СИЛА?

Старайте ся пізнати та пічніть складати свої ощадности в стейтовім Банку на розі вулиць

Carson і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажане звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ на найліпші лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсї.

GERMAN SAVINGS & DEPOSIT BANK
COR. 14th & CARSON STS.,
South Side Pittsburg, Pa.

И. Е. Рот. през., А. П. Міллар, кас.,
Ол. Вучак, уряди. банк.

Одинокий руський адвокат на цїлу Америку.
Доктор прав
ЮЛЇЯН ЧУПКА,

полагоджує всї справи американські. Понеже др. Ю. Чупка був адвокатом в Галичині, длятого полагодить Вам найлїпше всї справи процесові, спадкові і військові в Галичині, спорядить повномочія, контракти і всї правні документи і перепровадить інтабуляції. —

Адрес:

Dr. Julian Czupka,
P. O. 372. 3 N. Main Str., WILKES BARRE, PA
LUZERNE CO.

Найновійша метода лїченя.

Д-р. ГОГЕНБЕРҐ,
спеціяліст зі старого краю

підвів мене! Вирвав мене з обіймів смерти! Вилїчив мене! Тоді, коли инші лікарі відступили від мене, так пише в публичній подяці пацієнтка Коли не знаєте ще др-а Гогенберґа а єсьте хорі, удайте ся сей час до нього, а переконаєте ся, що др. Гогенберґ Вам поможе.

Др. Гогенберґ посьвятив много лїт в старім краю а передовсім в Америцї на студії медичні і клінічні. **Вилїчив тисячі найріжнїйших недуг своєю спеціяльною методою**, яку нїхто инший не в силї наслїдувати. **Доктор Гогенберґ лїчить** винайденою через него методою **всякі инші недуги**, як на прим.: біль і заворіт голови, тиснене над очима, болї в очах, недуги носа і горла, хрипку, кашель, недуги легких, чахотку, болї під грудьми, недуги серця, недуги жолудка як катар жолудковий, звужене, розширене і язви жолудка, нудности, фебра, біль в крижах, хороби утроби, кишок, нирок і міхура. **Жіночі недуги**, а именно: недуги матицї. Всякі **недуги діточі**. Лїчить заражене і **зіпсуте крови**, яке є причиною всїляких недуг. В найбільшій тайнї лїчить основно у мужчин і жінок **секретні недуги заразливі** так звані бридкі недуги, навіть **застарілі**. Успішно вилїчує **ревматизми всякого рода та нервові хороби** та їх наслїдки. Усуває всякі **висипки та боляки на тїлї а жінкам привертає молодий вигляд лиця і красу**.

Довершує найтяжші операції найновійшою методою при помочи знаменитого бувшого віденського а тепер нюйорського хірурґа.

Зголошуйте ся сейчас по діяґнозу до доктора Гогенберґа. Хто не може особисто, нехай зголосить ся листовно, залучаючи двоцентову марку на відповідь. Адреса:

DR. HOHENBERG,
608 E. 6th STREET, Телефон: Orchard 3615. **NEW YORK, N. Y.**

Години офісові: від 8 до 10 рано, 1 до 2 в полудне і 6 до 8 вечером. В недїлї від 9 рано до 2 попол.

Дарунок для моїх пацієнтів.

Кождому пацієнтови висилаю безплатно книжочку, в якій находять ся цїнні вказівки, в який спосіб можна охоронитись перед хронїчними слабостями і як запобігати в случаю доглянення якоїсь недуги.



Д-ра RICHTERA

PAIN-EXPELLER.

Д-ра RICHTERA ВСЕСИЛЬНИЙ ВНІШНИЙ СЕРЕДНИК ПОВИНЕН БУТИ В МЕДИЧНІЙ ШАФЦІ КОЖДОЇ ФАМІЛІЇ.

Він проганяє ревматизм, подаґру, біль в бедрах та в клубових суставах і невральґію.

Усуває швидко всї болї та затвердїлости суставів і мяснів. Знаменитий на вивихненя, хромість і стовченя.

Скорий лїк на простуду, інфлюенцу, біль горла, затамоване віддиху або тяжке віддиханє.

Не дайте ся ошукати. Правдивий находить ся в представленім тут пуделку. По 25 центів і по 50 центів фляшинка в аптиках.

F. Ad. Richter & Co.
American House, 74—80 Washington Str.,
NEW YORK, N. Y.

ПАПІРОСИ „ZIRA“ МОЖУТЬ ВДОВОЛИТИ КОЖДУ НАЦІОНАЛЬНІСТЬ.

В нинїшних часах подибуєть ся усюди таку силу найріжнороднїйших папіросів, що пересічному курцеви дуже тяжко визнати ся, з яких именно сортів вироблять ся ті папіроси і котрі з них заслугують на признанє.

Богато курців, які привикли до куреня папіросів европейського виробу, запевняють з усею рішучістю, що нові папіроси „ZIRA“ їм найлїпше смакують, бо они зроблені з найлїпшого турецького тютюну і визначають ся такими прикметами, яких инші роди папіросів зовсім не мають.

ІДИ ЗА ПРОВІДНИКОМ

ZIRA

є нинї найпопулярнїйша папіроска на маркетї.
10 папіросок з богато-запашного тютюну за 5 центів.
Найбільша вартість вложена комунебудь у папіроску.

10 за



5 центів.

Чудові сатинові презенти в кождім пуделку Zira папіросок.

Купіть ще нинї пуделко. Популярність Zira є його сатисфакцією.

P. LORILLARD COMPANY

Добре, солїдно і дешево

залагоджую

справи судові нотаріяльні і військові як дипльомований доктор прав і адвокат, що тїшить ся признанєм та симпатією властий і клієнтів і яко уповажнений консулярно до протоколярного переслухуваня інтересованих сторін і відбираня від них присяги. Маю в посїданю численні похвальні письма, порад удїляю безплатно.

Dr. BORYSIEWICZ,
13 - 25 Astor Place, двері ч. 8. Телеф. 8470 Spring
NEW YORK CITY.

Петро Ярема
РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК



випозичає неричі на весїля, хрестини і всякі другі забави.
115 Ave. A.,
NEW YORK, N. Y.
Телефон:
Orchard 2568.

R. J. Glick Аґент асекурацийний від огня.

Офіс находить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING
(15—30)
SHAMOKIN, PA.

ЦЇНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ“

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяцїв до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубрицї „Рух в Відділах Р. Н. Союза“.

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і инші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разї оголошене безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками

3) Кожде оголошене мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім оно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає нїякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тїй фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошене.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає нїяких поквітовань.

Найвисше забезпечене $100,000.00

НАЙНИЗШІ ЦЇНИ.

Читайте з увагою! Не дайте дурити ся аґентам крикливою і брехливою реклямою. Як вам хто говорить, що ручить за се або те, то ви запитайте цигана, чим він ручить і де його зарука? Відвічальний Аґент і банкир складає заруку в державну касу. Заки повірите кому свій гріш, чи то до переховання, чи пересланя до старого краю, попереду переконайте ся, чим і як хто ручить за ваш тяжко запрацьований гріш.

Я вложив в державній касі як заруку для вас **СТО ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ.**

Тому тямте, що треба уникати непевних банкирів. До ваших послуг є старий, опитний Аґент, який висилає 100 корон за $20.43, 200 корон за $40.85, 500 корон за $102.00, 1000 корон за $204.00. Продає шифкарти до Европи і до Америки, робить контракти, повновласти та полагоджує військові справи, а усе те робить

— дешево, совісно і точно. —

Пишіть по подробиці курсу і цїни шифкарт.
Відповідаю відворотною почтою, а всяку пораду даю безплатно.

HENRY J. SCHNITZER
141 Washington St., New York. 23-48

НАЙНИЗШІ ЦЇНИ.

Найвисше забезпечене $100,000.00

Родимці!

Радісною вісткою ділимо ся з Вами. Ідучи за кличем: „В школі наша будучність", рішили ся ми в цїли положеня крішкої основи під приватну українську ґімназію в Яворові, яка наділена правом прилюдности посїдає вже 6 кляс ґімназіяльних і як найкрасше розвиває ся — приступити до будови власної хати. В тих наших змаганях надїємо ся на поміч цїлої української суспільности — а то наперед з тої причини, що хоч маємо площу, то не єсьмо в силї покрити коштів будови ґімназії, які виноситимуть 180.000 К. а відтак і тому, що справа яворівської української ґімназії не есть лише справою льокальною, але сьміло можем сказати справою загальною. Яворів, сеж одно більше місто в Галичині, якого населенє в три чверти частях українське, а повіт яворівський се майже виключно повіт український. Розуміють добре наші вороги небезпеку, яка грозить їх хитрим способом набутому станови посїданя, і хотячи за всяку цїну спинити наш розвиток, закладають і піддержують всякими способами свої школи, вимірені на загибіль наших дітий. Визов приймаємо і відповідаємо на него: Спомагаймо рідну школу, кладім тревалі основи під її гарну будучність, будуймо свою хату.

Власна хата, се перша річ для всякого просьвітного Товариства, а для приватної ґімназії се просто конечність. Розуміючи, що ґімназія мусить конче мати власний будинок, приступили ми до дїла а тепер пора на суспільність. Нехай наша суспільність прийде з помочию так важному народному дїлу. Нехай в жертвах, хочби найменших, не бракне нікого з нас, бо з жертв тих користати-муть наші дїти, кість з кости і кров з крови нашого народа!

Не хочемо впрочім самих лише датків а видаємо довжні записи, почавши від 10 К в гору, які будемо продавати, зобовязуючи ся затягнену таким способом позичку з часом звернути. Думаємо, що не заведемо ся на нашій патріотичній суспільности і кличемо: **Родимцї, посилайте жертви і купуйте записи довжні на будову української ґімназії в Яворові!**

Всякі датки просимо слати на книжочку Товариства Задаткового в Яворові ч. 5269, а по записи довжні звертати ся до касієра філії укр. Товариства педаґоґ. проф. Волод. Питлика в Яворові.

Від Комітету прив. української ґімназії в Яворові і від філії укр. педагогічного Товариства в Яворові:

Др. Роман Секела, голова комітету ґімн.

Денис Кульчицький, секретар комітету ґімн.

Іван Блавацький.

о. Лев Левицький.

Володимир Ярема, голова філії укр. педаґ. Т-ва і касієр комітету ґімн.

Теодозій Ставничий, секретар філії укр. педаґ. Т-ва.

Онуфрій Власійчук.

Андрій Маренін.

Іван Прийма, директор прив. укр. ґімн.

Володимир Питлик, касієр філії укр. педаґ. Т-ва.

Іван Загаєвич.

Микола Масюк.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

ПОРТ БОВКЛЕЙ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 223, глядає за п. Семеном Петрик, бувшим членом того відділу. Хтоби знав про сего чоловіка, або він сам, най зголосить ся листовно або особисто до секретаря місцевого відділу В. Стецули, 12 E. Hartford St., Ashley, Pa.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. Бр. св. Михаїла, від. 308, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що річний мітінґ відбуде ся дня 17. листопада с. р. о год. 2-ій по пол. Кождий член має на тім мітінґу явити ся, бо инакше заплатить 50 цнт. кари, а урядник 1 дол. — В. Шалапій, Н. Оліґроцький.

ВЕСТ ПУЛЬМАН, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбуде ся дня 9. листопада с. р. точно о год. 7. вечер. Довгуючі члени мусять виповнити всі залеглости, бо в противнім разі зістануть суспендовані. Члени, котрі не являть ся на тім мітінґу, заплатять кару 50 цнт. а урядник 1 дол. На тім мітінґу буде принимати ся нових членів до братства без вступного. З того повинні скористати всі ті, котрі ще не є членами, бо така нагода лучає лиш раз на рік. — М. Карплюк, секр. фінанс.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Просьвіта", від. 204, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбуде ся в суботу дня 9-го падолиста с. р., о год. 7-ій вечером, в Schuetzen Hall, під числом 12. E. 8. St. New York City. Рівнож взиває ся довгуючих членів, щоб на сей мітінґ прибули і вирівнали свої довги, позаяк зближають ся річні збори, а довгучі члени не будуть мати права голосовання і не будуть могли кандидувати на якогонебудь урядника. — С. Сєнтий, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Тисьменицяʻʻ, від. 144, взиває всіх своїх членів, щоби кождий явив ся на мітінґ, який відбуде ся 10 го падолиста с. р., бо суть важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости, бо незадовго будуть вибори нових урядників. Мітінґ розпічне ся о год. 6-тій вечер під ч. 431 E. 6 St. Котрий член не явить ся, заплатить 25 цнт. кари. — Уряд Товариства.

НЮ ФЛОРЕНС, ПА. Бр. св. Василія, від. 113, подає до відома, що річний мітінґ, на котрім буде вибирати ся новий уряд, відбуде ся дня 17. листопада (Nov.) с. р., о год. 12.30 пополудни. На тім мітінґу кождий довгуючий член має вирівнати всі свої залеглости. Неявивший ся член заплатить кару $1.00, а урядник $1.50. — С. Бич, предс.; М. Цапов, кас.; А. Михневич, секр.

СВОЄРС, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 197, повідомляє всіх своїх членів, що дня 17. падолиста с. р, о год. 2 ій пополудни, відбуде ся в церковній гали мітінґ, на котрім будуть полагоджувати ся дуже важні справи. Котрий член на сей мінінґ не явить ся, буде караний після статута. — Н. Господар, предс.; Л. Лазар, кас.; Н. Іваніцький, секр.

АВОКА, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 326, подає до відомости всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що звичайний мітінґ відбуде ся дня 10-го падолиста с. р. то є в другу неділю по першім, точно о 3-ій годині пополудни, в гали нашого братства п. О. Лесика. Кождий довгуючий член має на той мітінґ явити ся і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі зістане виключений з Братства і з Р. Н. Союза. Неявивший ся член буде караний після ухвали. На тім мітінґу буде принимати ся нових членів без вступного до Братства а до Р. Н. Союза після статута. — О. Лесик, предс.; І. Пашкевич, кас.: С. Сеньків, секр.

Представленя, концерти, балї і т. п. забави.

ГАНОВЕР, ПА. Заходом Аматорського Кружка в Гановер, Па. відограє ся в суботу, дня 9-го новембра 1912 р. Театральне Представлене в гали церковній при Grove St., під управою дяко-учителя п. Ю. Березинського. Дохід призначений на греко-кат. церков в Гановер, Па. — І) „Пеклю в хатіʻʻ. Особи: Теодор, господар, Т. Заканич; Тацяі, його жена, А. Сторошка; Іван, їх син, Н. Ціршка; Марта, А. Блишак; Феська, А. Сторошка — їх діти; Пазя, К. Судя; Доця, А. Сивулич — куми; Максим, сусід, М. Челак; Мортко, жид, І. Кобеля. — ІІ) „Змімчений Юркоʻʻ. Особи: Стефан Чорноус, Г. Ціркa; Доця, його жена, А. Сторошка; Юрко, їх син, П. Циркa; Олена, їх дочка, Е. Жидяк; Гласович, реєнтий, І. Кобеля; Проць Николин, старий жовнір, Н. Яноцак; Никола, війт, Т. Заканич; Мирон, Г. Судя; Василь, М. Челяк; Семен, М. Сивулич. — Сусіди і радні. — Циган, І. Кобеля. Початок точно о годині 7-ій вечером. — Вступ на представлене 50 цнт., 35 цнт., 25 цнт. і 10 центів.

ПІТСБУРҐ, ПА. Заходом Товариства „Пітсбурський Боянʻʻ відограє ся в неділю, 10-го падолиста (Nov.) с. р., в парохіяльній гали, під ч. 109 — 7th Str., S. S. Pittsburg, Pa., оперету в 3 діях, Нагорянського, „Ох не люби двохʻʻ. — Особи: Максим Дурінь, господар, т. Михаїл Усик; Катерина, його жінка, т. Марія Блага; Юрко, їх син, т. Стефан Майновський; Марцуня, їх дочка, т. Параска Ґабор; Іван, любовник Марцуні, т. Андрій Кінах; Олекса, вуйко Івана, т. Василь Домана; Климко, мельник, т. Семен Михалюк; Гандзя, сусідка Максима, п. Ева Ріжик; Герм, арендар, т. Григорій Варунок; Хацкель, його син, т. Николай Стецик; Парася, пістунка, т. Тацяі Костишак, Жандарм, Петро Гриб; Товаришки Марцуні, тт. Марія Гарайда і Теодоска Костишак. Дружки, дружки і гості. — Режісер, т. Григ. Варунок. Діріґент, т. А. Стисловський. — Братя Русини з Пітсбурґа і околиці! Се представлене не було еще у нас гране, а воно є дуже гарне і веселе. На сцену виступлять добре Вам знані аматори, а як випаде штука — прийдіть і подивіть ся! — Комітет.

МОНЕСЕН, ПА. Заходом Драматичного Кружка відбуде ся в парохіяльній галі при 8-ій улици в Monessen, Pa. в неділю дня 10-го падолиста (Nov.) с. р. театральне представлене „Пещена дитинаʻʻ, образ з житя народа. — Особи: Іван, п. І. Містецький; Олена, пані Ем. Лабойко; Дмитро, п. В. Куць; Галя, пані Ев. Горішна; Мортко, п. М. Пацканик, Стефан, п. П. Гальма; Данило, п. Іг. Містецький; Петро, п. С. Лабойко; Грипь, п. Й. Гирило; Мургин, п. В. Гарча; Касуня, пані Ю. Кіллар; Іванько, п. М. Лабойко; Павло, п. І. Крицкий. Режісер п. Стефан Лабойко. — Початок о 7-ій годині вечером. Вступ для дорослих 25 цнт., для дітий 10 цнт. Запрошуєть ся отсим всіх наших Родимців з Монесен і околиці, щоби були ласкаві на се представлене прибути, бо штука дуже гарна і поучаюча.

ФОРД СІТИ, ПА. Заходом місцевої парохії відограє ся в Словенській Галї дня 16. падолиста (Nov.) с. р., о год. 7-ій вечером, театральне представлене „Страйкʻʻ, штука дуже гарна і поучаюча. По представленю відбуде ся Великий Баль. За добру забаву ручить — Парохіяльний Комітет.

АНСОНІЯ, КОНН. Аматори відограють оперету в 3. актах, „Ох! не люби двох"! Представлене відбуде ся в German Hall на Maple St., в суботу, дня 9-го новембра 1012 р. на дохід нової гр.-кат. руської церкви. Початок о год. 8-ій. Вступ 50 ц. — Приходіть на се представлене всі, най не бракне жадного Русина з околиці Ансонійской, а тим заохотите аматорів до дальшої тяжкої праці. Хто прийде не пожалує, позаяк почує гарний спів руський. — Хор під управою п. В. Каськова відсьпіває кілька композиций славних музиків. — Приходіть всі! Ая! — Комітет.

ГЕЙЗЕЛТОН, ПА. Заходом „Українського Аматорського Кружка" при церкві св. Арх. Михаїла, відбудеть ся пораз перший, в неділю дня 17. падолиста (Nov.) 1912 р. в „Palace Theaterʻʻ на N. Wyoming Str., театральне представлене: „Змрачений Сьвітʻʻ, народна драма в чотирох діях, Миколи Курцеби. — Програма: 1. Вступне слово, о. В. Логович, місцевий парох; 2. „Розрита могилаʻʻ — деклямація, п. Мих. Капуба; 3. „Збуди ся народеʻʻ — декл., п. О. Шараварко; 4. „Змрачений Сьвітʻʻ. — Особи: Микола, молодий читальник, п. О. Шараварко; Панько Перкач, війт, п. Т. Поливка; Левко Дукач, присяжний, п. А. Процько; Настя, війтова жінка, п-ні С. Старанчак; Олена, вдова, п-ні Капуба; Марійка, її донька, п-на Ю. Дрань; Степан, війтів син, п. І. Палагнюк; Семен, парубок, п. Ю. Радинський; Гнат, парубок, п. Я. Стеткевич; Дмитро, парубок, п. І. Шараварко; Софійка, дівчина, п-на М. Янчик; Жінка, п-на М. Стефанська; Жандарм, п. І. Яворський; Шльомко, арендар, п. А. Гордийчук. Парубки і дівчата, чоловіки і жінки. 5. Апотеоза (живий образ): Воскресене України. Початок точно о годині 7-ій вечером. Вступ: крісла первоdo рядні 50 цнт., другорядні 25 цнт., для дітий 10 цнт. О численну участь просимо всіх місцевих і позамісцевих Родимців. — За Комітет: Мих. Капуба, режісер; О. Шараварко, секр. Кружка.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Позір, Родимці! так в Філядельфії як і околиці, бо Пилипівка за плечима, тож не забудьмо пійти на послідний сих місяців Руський Вечерок, який устроює Бр. св. Володимира з Найстави, в суботу 16. листопада 1912 р. в Mercantile Hall, 849 N. Franklin Str., Philadelphia, Pa. Первоѐрядна руська музика, добірний буфет та гречна обслуга, певно задоволять гостий. Вступ для мущин 20 цнт., для женщин 15 цнт. До ґардероби не буде змушуватись. Початок точно о год. 7-ій веч.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!

Заходом українського товариства „Запорожська Січ" в Бруклині, Н. Й. відограє ся по раз перший

в суботу, дня 16. падолиста 1912

В CEACILLIA HALL, 101—103 Grand St., BROOKLYN, N. Y.

„КАПРАЛЬ ТИМКО"

або

ЩО НАС ГУБИТЬ?

народна мельодрама в V. актах

Особи:

Танас Нагірний — п. А. Яцишин.
Гафія, його жінка — п-на М. Зварич.
Оля, їх дочка — п-на К. Печена.
Тимко, капраль — п. Ю. Павчак.
Василь, вояк — п. І. Цюпа.
Прокіп Горішний, війт — п. М. Сподар.
Михайло Штудерний, присяжний — п. П. Макогонюк.
Скорицький, писар — п. В. Дикий.
Гершко, арендар — п. О. Балко.
Микита Джус, селянин — п. І. Бодак.
Панько Кобрів, селянин — п. П. Білаш.
Дівчина — п-на А. Мончак.
I. Парубок — п. Д. Зварич.
II. Парубок — п. Д. Цюпа.
Дівчата, парубки, селяни.
Річ діє ся в Бережанщині.

Режісер п. Ю. Павчак.

Музика п. П. Гуменюка.

Початок точно о год. 7.30 (пів до осьмої) вечером.

ЦІНИ МІСЦЬ: І-рядні 75 цт., ІІ-рядні 50 цт., ІІІ-рядні 35 цт. Місця стоячі і балькон 25 цт.

ПО ПРЕДСТАВЛЕНЮ БАЛЬ І ПОЧТА ЛЮБОВИ.

До численної участи на се представлене запрашає Вин. Родимців **Комітет.**

Вин. Родимці! Вступайте громадно в члени Тов. „Запорожської Січи"! Товариство за 50 цт. місячної вкладки платить в разі слабости або покалїченя 5.00 дол. тижневої запомоги а в разі смерти члена 200 дол. а жени члена 100 долярів посмертного.

Се одиноке Українське Товариство в Бруклині, котре завело в себе прегарну бібліотеку, яка виносить вартости 100 дол. та отримує ріжні старокраєві часописи.

Ану, козаченьки! Вступайте поки ще не запізно а крім піддержки матеріяльної — в разі недуги — будемо спільно вечерами сходити ся та просьвіщати ся і пізнавати „Хто ми є? Чиї ми сини? Яких батьків? Кпм і за що закуті?"

В день представлення буде ся приниматн нових членів до Тов. без вступного. Гаразд! Комітет.